

GORAN FILIPI

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za humanističke znanosti
I. M. Ronjgova 1, HR-52100 Pula

ISTRORUMUNJSKE ETIMOLOGIJE VII: BAČVARSKA TERMINOLOGIJA

U članku se raspravlja o 40 pojmova (oko 250 različitih oblika) iz bačvarke terminologije u ir. idiomima koje smo prikupili na terenu uglavnom tijekom anketiranja za IrLA, ali dobrim dijelom i kasnijim naknadnim provjerama. Uz prikupljene se termine dosljedno navode i slični ili isti oblici iz ir. leksičkih repertoara koje imamo na raspolaganju. Uz svaki se naziv daje i etimologija do koje se dolazi usporedbom oblika u okolnim govorima, čakavskim i istromletačkim. Ako je riječ domaća, daju se i paralele u ostala tri rumunjska dijalekta. Obradeno je i više riječi koje ne spadaju u ovu terminologiju, a do kojih se došlo tijekom etimologiziranja o pojedinim terminima.

0.

Za istrorumunjske¹ oblike koje smo sami zabilježili služimo se grafijom koju smo sastavili za IrLA. Riječ je o prilagođenoj hrvatskoj latinici kojoj su dodani grafemi koji izražavaju istrorumunjske posebne glasove:

- ǎ – stražnje muklo *a*
- ε – jako otvoreno *e*
- ə – poluglas, čuje se između *v* i *r* u hrvatskoj riječi *vrt* – odgovara rumunj-skome *ǎ*
- č̣ – jako umekšano *č*
- ś – umekšano *š*
- ẓ̌ – umekšano *ž*
- ʒ – početni glas u tal. *zelo*
- ǧ – glas između hrvatskoga *dž* i *đ*
- ɣ – velarni zvučni frikativ, kao u španjolskom *lago*
- ǐ – hrvatsko *lj*
- ń – hrvatsko *nj*

¹ Više o ir. v. u uvodnome dijelu IrEl ili u IrLA, a skraćenu verziju sada i u IE.

Naglasak u višesložnim ir. riječima bilježimo podcrtavanjem naglašenoga vokala, osim *ā* koje je uvijek naglašeno.

Ir. imenice navode se u jednini bez člana, čemu slijede nastavci za određeni član (*-u* ili *-a*), za množinu (*-ø*, *-e*, *-č*, ...), za množinu s određenim članom (*-i*, *-ele*, *-irle*, ...) i na kraju odrednica roda (*m*, *ž*, *sr* ili *bg*); glagoli se navode u infinitivu, a uz njih se navodi i prvo lice jednine prezenta; kod pridjeva se daju najprije jedninski oblici za *m*, *ž* i eventualno *sr*. rod, a zatim iza točke i zareza još i množinski oblici.

Čakavske oblike koje smo sami zabilježili pišemo istom grafijom, a naglasak bilježimo kako je to uobičajeno u hrvatskoj dijalektološkoj literaturi, dok sve oblike iz literature vjerno prenosimo prema izvorniku (osim srpske ćirilice, koju transkribiramo).

U radu smo koristili sljedeće kratice:

acc. – akuzativ	imlet. – istromletački
ar. – arumunjski	ir. – istrorumunjski
arap. – arapski	istr. – istriotski
bilj. – bilješka	izv. – izvedenica
bg. – srednji rod rumunjskoga tipa (dvorod)	jd. – jednina
bng. – bez naznake godine	juž. s. – južna sela (Šušnjevića, Nova Vas, Jesenovik, Letaj, Brdo, Škabići, Trkovci, Zankovci, Miheli, Kostrčan)
bug. – bugarski	kas. – kasno
coll. – zbirna imenica	knjiž. – književni
čak. – čakavski	l. – lice
češ. – češki	lang. – langobardski
čl. – član	lat. – latinski
engl. – engleski	m. – muški rod
fran. – franački	mak. – makedonski
gen. – genitiv	mlet. – mletački
germ. – germanski	mn. – množina
gl. – glagol	mr. – meglenorumunjski
got. – gotski	n. – srednji rod hrvatskoga tipa
grč. – grčki	neodr. – neodređeni
dr. – dačkorumunjski	njem. – njemački
fran. – franački	odr. – određeni
furl. – furlanski	perz. – perzijski
hrv. – hrvatski	pl. – plural
im. – imenica	

plt. – pluralia tantum	st. – staro
povr. – povratni	stsl. – staroslavenski
prid. – pridjev	stvnjem. – starovisokonjemački
prijedl. – prijedlog	šp. – španjolski
prslav. – praslavenski	tal. – talijanski
reg. – regionalno	tršč. – trščanski
rum. – rumunjski	tur. – turski
rus. – ruski	usp. – usporedi
sln. – slovenski	v. – vidi
srp. – srpski	vlat. – vulgarnolatinski
srvnjem. – srednjevisokonjemački	ž. – ženski rod

1. Bačve i druge drvene posude

1.1. Bačva

U Šušnjevici smo zapisali *băcvē, -a, -i, -ile* ž., u Novoj Vasi *băcvē, -a, -i, -ile* ž., u svim ostalim mjestima *băcvā, -a, -i, -ile* ž., a u Novoj Vasi, Letaju, Trkovcima i Mihelima još i *băcvā, -a, -e, -ele* ž.

Pușcariu donosi *bățve* (SÎr 304), Sârbu i Frățilă *bačva* (DÎr 190), Kovačec *băčve, -a, -i, -ile* za juž. s., *băčva, -i, -ile* za Žejane i *bățve, -a, -i, -ile* za Šušnjevicu (IrHR 36).

Posuđenice iz čakavskih govora: npr. *băčva* u Brgudu, Čepiću (IrLA 1251) i Orbanićima (ČDO 414), *bacva* u Labinu (RLG 16), *băčva* i *băčva* u Salima (RGS 25) < pslav. **bъči*, gen. **bъčъve* (HER 120).

1.1.1. Bačvar

U Žejanama *pinter, -u, -o, -i m.*, u Šušnjevici *băcvār, -u, -o, -i m.*, u ostalim juž. s. *băcvār, -u, -o, -i m.*

Oblike koji odgovaraju terminima tipa *băcvār* daju samo Popovici i Radu Flora: *băcvār* (DRI 92), *băcvār* i sl. (MALGI 115). Riječ je o čakavskim posuđenicama: npr. *băcvār* u Brgudu i Čepiću (IrLA 1252), u Svetvinčentu i Čabrunićima (ILA 1252), *bačvâr* u Ližnjanu (ibidem), izvedenice na *-ar* od *băčva* (v. 1.1.).

Oblike koji bi odgovarali žejanskome *pinter* nalazimo u R. Flore, *pîntar, pîntaru; pîntar, pîntari* (MALGI 115). Termin je germanizam: »kakor sbh. *pîntâr; pînter* (...) prevzeto iz bav. srvn. *pinter*« (ESSJ III/37). U istarskim čakavskim govorima termin nije poznat, a u Hrvatskoj je u uporabi »u Zagrebu i okolini i u Virovitici« (ARJ IX/855, s. v. *pîntâr*), pa bismo trebali pretpostaviti posre-

dovanje nekoga slovenskog govora, no problem je što nemamo potvrda za slovenske dijalekte u blizini Žejana.²

1.2. Velika, najveća bačva za vino

U Žejanama *māra bāčva*, u Šušnjevići *maj māre bāčve*, u Novoj Vasi *maj māre bāčve*, u Letaju *ča māre bāčva*, u Jesenoviku, Brdu, Škabićima, Trkovcima, Mihelima i Kostrčanu *māre bāčva*, u Zankovcima *kastelāna, -a, -e, -ele* ž.

Prva su četiri naziva hibridne sintagme: *māra, māre* ‘velika’³ (*maj māre* ‘najveća’ – komparativ sastavljen od domaćih elemenata u značenju ‘veća’ – *maj* ‘više’ < lat. *magis*, REW 5228; *māre* ‘velik, -a’ < *mās, mārem*, DER 5091⁴), *ča māre* ‘ona velika’ [*ča* pokaz. prid. i zam.⁵ ž. r. (u Šušnjevići smo zapisali *ca*, u Žejanama *čā*, u ostalim mjestima *ča*) koji bilježe svi istrorumunjski repertoari kojima se služimo, a uz ovaj odjeljak navodimo samo Kovačeca: *čēla, čā (ča), čēli, čale (čāle)* (IrHR 61). S natuknice upućuje na oblike *țela* i *ačela*. Uz drugi oblik daje cjelovitu i iscrpnu informaciju o svim oblicima pridjeva (zamjenice) pa je prenosimo u cijelosti: ‘*ačēla, ačā (ačā, ača), ačēl, ačāle [čēla, čā (ča), čel, čāle (čāle)] (Ž); čāla (čēla), ča (čā), čel, čale (čāle, čāle)* (J); *țāla (țēla) ța (țā), țēli, țale (țāle, țāle)* (S) pokaz. zamj. (pokaz. pridj.) – onaj, ona, ono (često sa službom odr. člana, odnosno radi izražavanja roda i broja ili pak radi poimeničenja pridjeva, bez pravoga pokaznog značenja (IrHR 21). Dr. *acel, ace-la* (DEX 6, DER 43); ar. *ațel*, mr. *țela* (DER 43) < lat. **ecce-illu* (DEX 6)]. Za osnovicu sintagme v. 1.1. U Kovačeca nalazimo *o māre bāčve de āpe* ‘velika bačva vode’ (IrHR 36, s. v. *bāčve*). Usp. u Brgudu *vēlika bāčva*, u Čepiću *vēla bāčva* (IrLA 1272).

Oblik *kastelāna* posuđen je iz nekog istarskog mlet. govora, zasigurno posredstvom čakavskoga – u čak. repertoarima kojima se služimo u Čabrunićima i Svetvinčentu nalazimo *kaștelāda* (ILA 1272) i u Labinu s drugim dočetakom. Od mlet. repertoara koji su nam na raspolaganju samo Rosamani ima *castelana* ‘vafo carrario, botte (con un’apertura rettangolare per trasporto d’acqua e per trasporto dell’uva dalla campagna)’ (VG 188 – za Labin, Poreč, Kopar i Piran). U imlet. u Puli *kaște’lada*, u istr. u Rovinju *kasta’lada*, u Balama, Vodnjanu i Galizani *kaște’lada*, u Fažani *kaște’lana* (ILA 1272).

² Paun S. Durić u Rudnoj je Glavi (mjesto u južnoj Srbiji s pretežito rumunjskim žiteljima) zapisao *pintarij* (IrLA 1552), no to s ir. nema veze, nego je preuzeto iz srpskog: *pintār, pinter* (RSKJ 4/425).

³ Prvi oblik s odr. članom.

⁴ Etimologija je problematična: »El cambio de sentido ha sido explica-do por Tiktin, por medio de un cruce, poco probable, con *magnus* (...)« (DER 5091)

⁵ U našem slučaju pridjeva.

Riječ je o metaforičnim izvedenicama od lat. *castellum* ‘dvorac’, REW 1745⁶.

1.3. Badanj (kaca)

U Žejanama vele *kāca*, *-a*, *-e*, *-ele* ž, u Šušnjevići *māre bācvē*, u Novoj Vasi *māre bāčvā*, u drugim mjestima *māre bāčva*.

Žejanci su svoj naziv peuzeli i prilagodili vlastitome sustavu iz govora Br-guda, *kāca* (IrLA 1290), a tamo je, s obzirom na distribuciju termina (v. ARJ IV/710 i SKOK II/12, s. v. *kāda*), dospio iz knjiž jezika: *kāca* ‘visoka valjkasta drvena posuda otvorena s gornje strane, nejednake širine dna i vrha, koja slu-ži za kiseljenje zelja, soljenje mesa, držanje koma i sl.’ (RHJ 422), umanjénica od *kada* < prslav. **kad’b* (SES 207, s. v. *kād*).

Ostali su nazivi hibridne sintagme u značenju ‘velika bačva’ (za etimologi-ju v. 1.1. i 1.2.).

1.4. Bačvica (karatel)

U Žejanama i Jesenoviku smo zapisali *bāčvica*, *-a*, *-e*, *-ele* ž, u Letaju *mīka bāčva*, u Šušnjevići *karatel*, *-u*, *karatele*, *-le* bg, u Brdu *karatel*, *-u*, *-e*, *-ele* bg, u Škabićima *karatele*, *-ele*, *karatele*, *-ele* ž, u Novoj Vasi, Trkovicima i Zankov-cima *karatelić*, *-u*, *-o*, *-i* m, u Mihelima i Kostrčanu *karatelić*, *-u*, *-o*, *-i* m, u Mihelima još i *mīka bāčvica*.

Oblik *bāčvica* je čakavizam: npr. u Brgudu *bāčvica* (IrLA 1273), u Svetvin-čentu i Ližnjanu *bāčvitsa* (ILA 1273), umanjénice na *-ica* od *bačva* (v. 1.1.). Od ir. repertoara kojima se služimo umanjénicu donosi samo Pušcariu, *bāčviṭe* (SIr 304).

Termin *mīka bāčva* hibridna je sintagma, u značenju ‘mala bačva’. Prvi je elemenat, *mik* ‘mali’, domaći: u Šušnjevići smo zabilježili *mīk*, *mīkē*, *mic*, *mic* i *mīke*, *prid.*, u Novoj Vasi *mīk*, *mīkē*, *mič*, *mič*, *prid.*, u ostalim mjestima *mīk*, *mīka*, *mič*, *mič*, *prid.* (IrLA 319); Byhan je zabilježio *mīk*, *mīkē*, *mits*, *mīke* (IrG 276), Pušcariu *mic*, *mīkē* (SIr 315), Popovici *mic*, *-e* (DRI 125), Maiorescu *mic*, *micā*, mn. *micī*, *mice* (VIr 134), Cantemir *mic*, *-che* (TIr 171), Sârbu i Frătilă *mic*, *-a* (DÎr 228), Kovačec *mic*, *mīkē*, *mič* za južna sela, *mic*, *mīkē*, *miṭ* za Šušnjevi-cu i *mic* (*mīcu*), *mīca*, *mič* za Žejane (IrHR 116) < lat. **miccus*, DER 5252 > dr., mr. *mic*, *-ă* (DEX 628, DMr 189), ar. *n’ic*, *n’icā* (DDAr 796). Za *bāčva* v. 1.1.

Oblici tipa *karatel* čakavizmi su mlet. podrijetla: npr. u Valturi *karatēja* (ILA 1273), u Pićnu *karatēl* (PI 46), u Labinu *karatel* ‘bačvica od 60 – 70 lita-

⁶ Za značenje usp. jedno od značenja tal. *castello* »negli antichi acquedotti romani, grande vasca, coperta, di distribuzione dell’acqua, provvista di uno sfioratore per mantenere costan-te il livello« (DELI-cd).

ra', *karatelić* 'bačvica sadržine između 30 i 50 litara' (RLG 88, 89), u Trogiru *karatîl* (RTCG 109) na Unijama *karatiêl* (UKS 134), u Čepiću *karatêl* (IrLA 1273) i *karatêlić* ali za barilo (IrLA 1274): mlet. *caratelo* 'botticella' (BOE 436), *caratel*, -elo (VG 171), *caratel* (GDDT 130), *kara'tel* (ILA 1273 – za Pulu)⁷, umanjnice od *caro* < lat. *carrum* (< galski), REW 1721 > tal. *caratello* 'botticella per vini pregiati e liquori' (...) 'propr. dim. di *carro*, perché era una botticella che si trasportava su carri' (DELI-cd).

Za malu bačvu u Byhana nalazimo *butói*, -oie, navedeno za Žejane prema VIr III (IrG 263). Ostali nemaju.⁸ Domaća riječ: dr. *butói* (DEX 121), izvedenica na -oi od *búte* 'bačva' (DEX 121) < lat. *büttis*, REW 1427, *buttis*, LEI VIII/401.⁹

1.5. Omanja bačva (barilo)

U Žejanama kažu *putrih*, -u, -o, -i m., u Šušnjevići *bučak*, -u, *bucki*, -o m., u svim drugim juž. s. *bučak*, -u, *bučki*, -o m.

Byhan ima *pútrih* (IrG 324), Maiorescu *putrichiu*, *putrichi* (VIr 143), Popovici *putriku*, mn. -k, -i (DRI 142), Kovačec *pútrih*, -u (IrHR 162 – za Žejane) – osim Kovačeca svi daju značenje 'bačva, bačvica', dok Kovačec navodi 'drvena posuda s ručicom (uhom) sa strane'¹⁰. S obzirom na distribuciju oblika, prema čakavskim i inim repertoarima s kojima raspolazemo, oblici tipa *putrih* u čakavskim su govorima prisutni samo na istarskom poluotoku: *pùtrih* 'ručna posudica' u Vodicama (ID 207), u Buzetu i Sovinjskom polju 'ručna posudica u obliku bačvice' (SKOK III/89). Isti oblik postoji i u slovenskim dijalektima [u Štajerskoj *pútrih* (SKOK III/89, ESSJ III/140, MtP-cd) < srvnjem. *puterich* (SKOK III-89, ESSJ III/140)]. Premda je riječ zabilježena samo u Žejanama, pitanje je je li u čakavske govore ušla iz slovenskih istarskih govora jer za njih ne nalazimo nikakvih potvrda.

Za oblike tipa *bučak* ne nalazimo potvrda u ir. repertoarima kojima se služimo. Termin je preuzet iz čakavskoga: npr. u Vodicama *búčak* (ID 160), u ostalim čakavskim rječnicima ne nalazimo oblika. Riječ je srodna sa sln. *bùč* 'bačva' (Okolica Nove Gorice – osobne ankete), *buč* 'bačva' (SKOK I/177, s. v. **bōca**), *búča* 'okrogla posoda za vino' (SES 52)¹¹. Uz potonje M. je Snoj uobličio

⁷ Usp. istr. *kara'tel* (ILA 1273 – za Bale, Vodnjan, Galijanu, Fažanu i Šišan) i *karat'jel* (ibidem – za Rovinj).

⁸ Telefonskim provjerama pri pisanju ovoga rada u Žejanama nismo potvrdili oblik pa možemo sa sigurnošću ustvrditi da se riječ više ne upotrebljava.

⁹ Za ostala dva dijalekta nalazimo samo neizvedene oblike: ar. *búte* (DDAr 232), *bute* (DER 1235) *buti* (DAr 160, s. v. **bute**), mr. *búti* (DMr 51), *buti* (DER 1235).

¹⁰ Telefonskim smo provjerama i sami potvrdili i ovo značenje.

¹¹ Oblici tipa *buča* postoje i u hrvatskim govorima: u Dubrovniku *būča* 'stakleni okrugao sud za piće', u Dalmaciji 'mjedeni sud, kao pola bukare' (SKOK I/177, s. v. **bōca**).

sljedeće etimologijsko tumačenje: »beseda je gotovo prevzeta iz nekega rom. refleksa vlat. *buttia*, klas. lat *buttis* ‘sod’ (...)« (ibidem)¹².

1.6. Brenta (za nošenje grožđa)

U Šušnjevići *brentē*, -a, -e, -ele ž., u drugim juž. s. *brenta*, -a, -e, -ele ž., u Žejanama *brentāča*, -a, -e, -ele ž. U Žejanama smo zapisali i termin *brenta*, -a, -e, -ele ž., ali samo u značenju ‘drvena posuda za nošenje isključivo vode’, dok smo u Zankovcima zabilježili i oblik *uharica*, -a, -e, -ele ž. u značenju ‘brenta s ručicom (ušicom) sa strane’.

Oblici tipa *brenta* (*brentāča* je uvećanica na -ača) posuđeni su iz čakavskih govora, i to, s obzirom na distribuciju termina, iz istarskih čakavskih idioma¹³ gdje su mletacizmi: npr. *brēnta* u Brgudu, Čepiću (IrLA 1289), Svetvinčentu i Valturi, *brēnta* u Ližnjanu (ILA 1289), Belom (BBT 51), Novom Vinodolskom (RČGNV 26), *brēnta* u Pićnu (PI 14), *brenta* u Labinu (RLG 28) < mlet. *brenta* (VG 115)¹⁴ < lat. **brenta*, REW 1285.¹⁵ Byhan navodi *bréntę* (IrG 199), Pušcarriu *brentę* (Sİr 365), Maioreescu *brentă* (Vİr 111), Popovici *brentę* (DRI 94), Cantemir *brénte* (Tİr 159), Sârbu i Frătilă *brenta* (Dİr 193), Kovačec za južna sela *bréntę*, -a (IrHR 41).

Termin *uharica* također je posuđen iz čakavskih idioma: npr. u Čabrunićima *uxaritsa* (ILA 1289), u Labinu *uharica* (RLG 241), u Pićnu *uharica* (PI 122). Ir. repertoari kojima se služimo ne donose sličnih oblika. Termin je metaforičan, izvedenica od *uho* < prslav. **uxo* (SES 696).

1.7. Omanja kada

U Žejanama vele *kəbəl̩ de vir*, u Zankovcima i Mihelima *mašteljč*, -u, -o, -i m., u Kostrčanu *mašteljč*, -u, -o, -i m., u Ližnjanu *məšteljč*, -u, -o, -i m., u Jesenoviku i Trkovcima *kəblič*, -u, -o, -i m., u Brdu *kəblič*, -u, -ure, -urle bg., u Škabicićima *kəblič*, -u, -ure, -urle m., u Šušnjevići *kəblič*, -u, -o, -i m., u Novoj Vasi *kabliću ku urekli*.

Na ovom ćemo mjestu obraditi samo dvije sintagme, a za ostale oblike, redom umanjene na -ić, v. 1.8.

¹² Za etimol. v. i SKOK I/177, s. v. **bōca**).

¹³ Radu Flora navodi *brente* (SPuIr 74) što tumači kao posuđenicu iz slovenskoga s čime se ne možemo složiti.

¹⁴ Naziv postoji i u svim istriotskim govorima: *b'renta* (ILA 1289).

¹⁵ »Vc. sett. (...) di prob. orig. preromana (...)« (DELI-cd). Prema Skoku »*brenta* je predrim-ska alpinska riječ, posuđena na čakavskom, slov. i hrv-kajk. teritoriju u novije doba iz furl.« (SKOK I/207) – držimo da je u sjevernočakavskim idiomima ekonomičnije pretpostaviti mletačko podrijetlo termina.

Žejanska sintagma *kəbəl̩u de vir* doslovce znači ‘kada od vina’, dakle ‘kada za vino’. Sintagma je hibridna, prvi je dio posuđen (v. 1.8.), dok su drugi i treći elemenat domaći: *de* ‘od’ (u svim smo mjestima zabilježili *de*) – dr. *de* (DEX 262; DER 2797), ar., mr. *di* (DER 2797) < lat. *de*, REW 2488; *vir* ‘vino’ (isto i u IrG 381, SIr 329, VIr 156, DRI 164, TIr 186, DIr 298, IrHR 214)¹⁶ – dr., mr. *vin* (DEX 1162, DMr 327), ar. *vin* (DER 9266) < lat. *vīnum*, REW 9356.

Novovaška sintagma, *kabliću ku urekli*, doslovce znači ‘kada s ušima’, dakle ‘kada s ušicama’. Također hibridna sintagma gdje je prvi elemenat posuđen (v. 1.8.), a druga su dva domaća: *ku* ‘s, sa’ (u svim smo mjestima zapisali *ku*; u literaturi nalazimo *cu* – SIr 307, VIr 119, DRI 102, TIr 163, DIr 201, IrHR 56; *ku* – IrG 256), domaća riječ: dr., ar., mr. *cu* (DEX 245; DDAr 315, DAr 317; DMr 82) < lat. *cum*, REW 2385; *urekli*, mn. od *urekle* ‘uho’¹⁷ [*urékľe*, *-le* (IrG 376), *urechie* (VIr 155), *orechie*, mn. *orechi*, *orechile* (VIr 137), *urecl̩e*, *-a*, *-ile* (DRI 162), *urécľe*, *-l̩* (TIr 184), *uręcľe*, *urekl̩/urek* (DIr 293), *uręcľe*, *-a*, *urécľi*, *-ile* (IrHR 208 – za Žejane)] – dr. *urèche* (DEX 1139), ar. *ureácl̩e* (DDAr 1089), mr. *ureácl̩ă* (DMr 318) < lat. *auricula*, REW 793.

1.8. Čabar

U Žejanama smo zabilježili *čəbər*, *-u*, *čəbri*, *-ə m.*, u Šušnjevići, Jesenoviku, Brdu, Škabićima i Trkovicima *kəbəl̩*, *-u*, *kəbli*, *-ə m.*, u Novoj Vasi, Letaju, Mihelima i Kostrčanu *maštel̩*, *-u*, *-ə*, *-i m.*, u Zankovicima *maštē*, *maštēlu*, *maštel̩*, *-i m.*

Za *čəbər* odgovarajući oblik nalazimo samo u Cantemira: *ceabăr*, *-ure* ‘vjedro’ (TIr 161). Termin bi mogao biti domaći: dr. *ciubăr* (DEX 181¹⁸) – za ostale rum. dijalekte ne nalazimo potvrda. Bilo kako bilo, oblik je svakako naslonjen na čakavske likove rasprostranjene i u Istri i u Dalmaciji: npr. u Brgudu *čabār* (IrLA 1292), u Orbanićima isto (ČDO 426), u Pićnu *čabər* ‘sud za luženje rublja’ (PI 19), u Labinu *cabər* (RLG 33), u Smokvici na Korčuli *čabar* (RS 85) < prslav. **čьbьrь* (SES 67).

Za *kəbəl̩* nalazimo *cabāl̩*, *-ure* ‘vjedro’ (TIr 159) i *cābāl* (DIr 194). Čakavizam: npr. u Čepiću *kaból* (IrLA 1292), u Pićnu *kaból* (PI 45), na Braču *kaból* (ČL 389) < prslav. **kьbьl̩* (HER 308)¹⁹. Za istarske primjere v. i 1.11.

¹⁶ Mi smo u Žejanama zapisali *vir*, *-u*, *-ure*, *-urle m.*, u svim juž. s. *vir*, *-u*, *-ure*, *-urle* bg. (IrLA 1244).

¹⁷ U Žejanama smo zabilježili *urekle*, *-a*, *-i*, *-ile ž.*, u Šušnjevići i Novoj Vasi *urekle*, *-a*, *-i*, *-ile ž.*, u Šušnjevići množina još i *urekle*, *-ele*, u Jesenoviku, Brdu, Trkovicima i Kostrčanu *urekle*, *-a*, *-i*, *-ile ž.*, u Letaju, Zankovicima i Mihelima *urekle*, *-a*, *urekle*, *-ele ž.* i u Škabićima *urekla*, *-a*, *-i*, *-ile ž.*

¹⁸ < bug. *čebăr*.

¹⁹ »Praslavenska je riječ posuđena iz germanskog **kubil* (...) Germanska je pak riječ posuđena iz lat. *cupellus*, *cupellum* ‘vrč’, a to je umanjena od riječi *cūpa*, *cuppa* ‘kaca, bačva, bure’, koja je posuđena iz semitskog.« (HER 309).

I oblici tipa *maštel* posuđeni su iz čakavskih govora. U Byhana nalazimo *maštél* 'kabao' (IrG 273), u Popovicia *maštel* (DRI 123). Čakavski je lik proširen diljem Istre i Dalmacije: npr. u Čepiću *mašteľić* (IrLA 1291), u Labinu *maštela* (RLG 121), u Orbančićima *mašt'el* (ČDO 488) u Pićnu *maštél* (PI 62), u Kukljici *maštê*, *maštél* (RGK 155), u Brusju na Hvaru *maštíl* (ČL 533) < mlet. *mastelo*, *mastèla* 'conca per il bucato; tinozza; misura per il vino' (BOE 404), *mastelo* (VG 605) < grč. *ó μαστός* 'coppa (a forma di 'mammella', ch'è il significato originario della parola' (IGV 136)²⁰. Za istarske primjere v. i 1.11. Oblik *mastél* postoji i u dr. (DAR 183), pa bi ir. termin mogao biti i domaći. Oblik *mastél* postoji i u dr. (DAR 183), pa bi ir. termin mogao biti i domaći.

1.9. Vjetro

U Šušnjevi i Novoj Vasi *lodriće*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u svim ostalim anketiranim mjestima *lodrica*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.

Od ir. repertoara kojima se služimo samo u Kovačeca nalazimo *lodrića* 'drvena posuda s ručkama (ušima) sa strane'²¹ (IrHR 106 – za Žejane). Čakavizam: npr. u Brgudu i Čepiću *lodrica* (IrLA 1293) – u čakavskim repertoarima kojima raspoložemo ne nalazimo oblika. Riječ je rasprostranjena po Sloveniji: *lodrica* 'vrsta soda, brenta, meh, posoda za vino' (ESSJ II/147 – za Kras i Belu Krajinu) i od XVI. st. po sjeverozapadnim hrvatskim krajevima (v. ARJ VI/134 i SKOK II/313). Etimon nalazimo u lat. *ūter* 'mijeh', REW 9102 > mlet. *ludro* (BOE 376, VG 553, GDDT 337) – sa stapanjem odr. člana. Čakavski su oblici umanjene na *-ica*.²²

1.10. Vjetro s jednom ručicom

U Žejanama kažu *sić*, *-u*, *-ure*, *-urle* m. i *kabálnik*, *-u*, *kabálniče*, *-ele* m., u Šušnjevi *sic*, *-u*, *-ure*, *-urle* bg. i *sic*, *-u*, *-o*, *-i* m., u Novoj Vasi *sić*, *-u*, *-o*, *-i* m., u Brdu i Škabićima *sić*, *-u*, *-ure*, *-urle* bg., u ostalim juž. s. *sić*, *-u*, *-o*, *-i* m., u Zankovcima još i *burica*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.

Oblici tipa *sić* posuđeni su iz čakavskoga kamo su dospjeli iz nekog mletačkoga govora (u ir. repertoarima kojima se služimo ne nalazimo sličnih oblika): npr. u Čepiću *sić* (IrLA 1294), u Svetvinčentu i Čabrunićima *sić*, u Valturi *sit'ě*, u Ližnjanu *sić* (ILA 1294), u Senju i Braču *sić* (SR 132; ČL 1102) < mlet. *secio* (VG 994, GDDT 608), *sećo* (VDP 156) < lat. *situla*, REW 7962.

²⁰ »La voce (...) è di antica area veneto-emiliana, per cui una provenienza greca è pienamente giustificata.« (ibidem).

²¹ Dakle isto što i *putrih* (v. 1.5.) kako Kovačec navodi na citiranome mjestu. Telefonskim provjerama uz pisanje ovoga rada i sami smo potvrdili i ovo značenje oblika kojim se bavimo, također samo u Žejanama.

²² Za detaljniju etimologiju v. u ESSJ II/147 i SKOK II/313.

Za *kabǎlnik* ne nalazimo sličnih oblika u ir. repertoarima kojima se služi-mo. Riječ je o izvedenici od imenica tipa *kəbəl* koja je mogla nastati i unutar ir., a mogla je i kao takva biti posuđena iz nekog čak. govora. Dalje v. 1.8.

Termin *burica* posuđen je iz čakavskih govora – Byhan ima *burítsə*, -tse ‘vjedro za mužu’ (IrG 202)²³, Popovici *buritə*, -e ‘drvena posuda’ (DRI 95), Cantemir *buriṭe*, -e ‘solnica’ (TIr 159): npr. *bürica* u Vodicama i Orbanicima ‘okrugla drvena posuda u kojoj se nosi hrana težacima u polje’, (ID 161; ČDO 425) u Rukavcu ‘drvena duguljasta ili okrugla posuda u kojoj se drži grah i drugo’ (RČGR 41), u Belom ‘mjera za zapreminu’ (BBT 55), u Labinu *burica* ‘čabrić na jedno uho. Služi kao mjera’ (RLG 31). Riječ postoji i u slovenskim govorima: *bürica* ‘čebriček za mleko’ (ESSJ I/54). Etimologija nije najjasnija: is-hodište bi moglo biti »neka posebna, severnobalkanska in furlanska predro-manska oblika (...)« (ESSJ I/54, s. v. **bürica** ‘čebriček za mleko’)²⁴.

1.11. Kabao (maštel)

U Žejanama, Trkovcima, Mihelima i Kostrčanu *kəbəl*, -u, *kəbli*, -ø m., u Novoj Vasi *kəbə*, *kəbəlu*, *kəbli*, -ø m., u Šušnjevići *mastel*, -u, -ø, -i m. i *mastel*, -u, *mastele*, *mastele* bg., u Jesenoviku *maštel*, -u, -ø, -i m., u Letaju *məštel*, -u, -ø, -i m., u Brdu *maštel*, -u, *məštele*, *məštele* bg., u Škabićima *maštel*, -u, *maštele*, *maštele* bg. i *lužňak*, -u, *lužňace*, -ele bg.

Termin *lužňak* zapravo je kotao u kojem se iskuhava rublje (u Škabićima smo na to pitanje dobili drugi odgovor): u Jesenoviku, Letaju, Brdu, Trkovci-ma, Mihelima i Kostrčanu zapisali smo *lužňak*, -u, -ø, -i m., u Zankovcima i Letaju *lužňak*, -u, *lužňáč*, -i m.

Od autora ir. repertoara kojima se služimo samo Popovici ima *lužňac*, -u (DRI 122), a donosi i glagol *lužiti*, -it, -esc(u) (DRI 122)²⁵ – i mi smo u svim mjestima zapisali *luži*, -es, a u Šušnjevići još i *luži*, -esk. Čakavizam: npr. u Bru-sju na Hvaru *lužňōk* (ČL 514), u Buzetu i Sovinjskom polju *lūžnjāk* (SKOK II/326, s. v. **lugl**), u Trpnju *lūžnjak* (ibidem), u Istri *lūžnjak* ‘sud u kojem se luži’ (ibidem); u Dračevici na Braču *lūžīt* (ČL 514), u Pićnu *lužīt* ‘okuhavati rublje uz dodatak pepela’ (PI 60). I čak. imenice i glagoli potječu od čak *lūg* i sl. (dijelom istočne jadranske obale): npr. u Vodicama *lūg* ‘pepeo’ (ID 189), u Pić-nu *luh* ‘zapepeljena voda’ (PI 60), u Orbanicima *lūh* ‘pepeo’ (ČDO 483) < stv-njem. *louge* (SES 312).

Za ostalo v. 1. 8.

²³ Naglasak vjerojatno pogrešno zabilježen, trebao bi biti na *u*.

²⁴ Za etimol. v. i SKOK I/112, s. v. **baril** i, puno opsežnije u JEtI I/42, s. v. **bārilo**.

²⁵ Pogrešno zapisano, treba *luži*.

U Brgudu *kabâl*, u Čepiću *věli kaból* (IrLA 1295). U Čepiću i *maštěl*, ali za ‘badanj’ (IrLA 1290).

1.12. Metlica za čišćenje posuda

U Novoj Vasi *mike meturice*, u Šušnjevici *metlice*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u svim ostalim mjestima *metlica*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.

Prvi elemenat novovaške sintagme, *mike* (v. 1.4.), domaći je, a drugi, *meturice*, hibridna je izvedenica na hrvatski (čakavski) dočetak *-ica* od *meture*: za metlu smo u Šušnjevici zapisali *meture*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Brdu i Škabićima *metura*, *-a*, *metur*, *-i* ž., ostalim juž. selima *metura*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.²⁶ Byhan navodi *méturę*, *-re* (IrG 275), Pušcariu *méturę* (SIr 314), Maiorescu *metură*, mn. *meture* (VIr 134), Popovici *meturę*, *-a*, mn. *-e* (DRI 125), Cantemir *méture* i *métule*²⁷ (TIr 171), Kovačec za južna sela *méturę*, *-a* (IrHR 116). Domaća riječ: ar., mr., dr. *mătură* (DDAr 679, DMr 188, DRI 125, s. v. *meturę*), dr. *mătură* (DEX 611), mr. *m(i)etură* (DER 5166): »Origen oscuro. En su base debe estar el lat. *matta* ‘estera’²⁸ (...)« (DER 5166).

Oblici tipa *metlica* preuzeti su iz čakavskih govora, umanjenice od *metla* (v. bilj. 26).

1.13. Potporanj na kojemu leži bačva

U Žejanama smo zapisali *pregreda*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Šušnjevici *kantir*, *-u*, *-e*, *-ele* bg., *štalaže*, *-a*, *štalaž*, *-ile* ž. i *štalaže*, *-ele*, *-e*, *-ele* ž., u ostalim juž. s. *kantir*, *-u*, *-o*, *-i* m.

Ir. repertoari kojima se služimo ne donose ni jedan sličan oblik ni za jedan navedeni naziv.

Oblik *kantir* posuđen je iz čakavskoga: npr. u Čepiću *kantiri* mn. (IrLA 1270), na Braču *kantir* (ČL 401), u Rukavcu *kāntēr* (RČGR 107), u Rivnju *kantir* (RRG 125), sve u našem značenju, a u Rivnju ‘drveni četvrtasti komad grede, a služi za stavljanje ispod bačve ili istegnuta broda’. Ovo potonje značenje prvotno je²⁹. U čak. je riječ dospjela iz mletačkoga: *cantièr* (BOE 130) < lat. *cantheriu(m)* ‘cavallo castrato’, poi ‘travicello’ (DELI-cd, s. v. *cantiere*).³⁰

I oblici tipa *štalaže* posuđeni su iz čakavskoga < *stalaža* (dijem Istre i Dal-

²⁶ U Žejanama samo *metla*, *-a*, *-e*, *-ele* ž. (Sārbu i Frățilă imaju samo *metla* – DIr 228, dok ostali ir. repertoari kojima se služimo nemaju toga oblika), posuđenica iz čakavskih govora: npr. *mētlā* u Brgudu, Čepiću (IrLA 1431), Valturi i Ližnjanu (ILA 1431) < prslav. **metla* (SES 338).

²⁷ Potonji je oblik nastao križanjem s čak. *metla*.

²⁸ Lat. *matta*, REW 5424.

²⁹ Za pomorsko značenje i distribuciju termina v. BB 248, s. v. *škvér*.

³⁰ Semantičke je promjene objasnio Angelico Prati: »In origine i *cantieri* erano i cavaletti di sostegno delle navi in costruzione o riparazione.« (VEI 217).

macije) ‘polica’ – za specijalizirano značenje ‘potporanj’ ne nalazimo potvrda. Čak. je oblik učen, hrv. *staláža* (RSR 1261), *steláža* ‘niz polica u nekoliko kato-va, npr. u knjižnicama – za knjige, u skladištima, u radionicama – za smješta-nje mašinskih dijelova, instrumenata i sl.’ < franc. *stellage* (RSR 1264).

Za *pregreda* v. 1.14.

1.14. Grede ispod bačve

U Žejanama *pregreda*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.³¹, u Šušnjevići i Novoj Vasi *grede*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u ostalim juž. s. *grēda*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.

Oblici tipa *grēda* posuđeni su iz čakavskih govora: npr. u Brgudu i Čepiću *grēde* mn. (IrLA 1271), u Orbanićima *grēdā* (ČDO 450), u Senju *grēdā* (SR 36) < prslav. **grēda* (SES 157, s. v. *grēdal*).³² Byhan navodi *grēde* i *grede* za Žejane (IrG 225), Pušcariu *grede* (SIr 311), Popovici *grede*, *-a*, pl. *-e*, *-le* (DRI 113), Cantemir *grēde* (TIr 167), Kovačec za Šušnjevicu *grēde*, *-a*, *-e* (IrHR 86).

Žejanskoga oblika ne nalazimo u ir. repertoarima kojima se služimo, a slič-nih oblika nema ni u čakavskim rječnicima kojima raspolazemo. Držimo da je nastao prema oblicima tipa *pregrada* jer je riječ o gredama koje leže poprečno u odnosu na glavne grede na kojima stoje veće bačve.

2. Dijelovi bačve

2.1. Dno bačve

U Šušnjevići smo zapisali *fundu de bačve*, u Novoj Vasi *fundu de bačve*, u svim ostalim mjestima *fundu de bačva*.

Zabilježeni su nazivi hibridne sintagme (prva su dva elementa domaća) u doslovnom značenju ‘dno od bačve’

Prvi je dio sintagmi, *fund* ‘dno’ domaći elemenat, prisutan i u drugim rum. dijalektima (dr., mr. *fund* – DEX 404, DMr 131, ar. *fundu* – DDAr 478): u Že-janama *fund*, *-u*, *-o*, *-i* m. i *fund*, *-u*, *-ure*, *-urle* m.; u Novoj Vasi i Letaju *fund*, *-u*, *-o*, *-i* m., u Jesenoviku *fund*, *-u*, *-o*, *-i* m. i *fund*, *-u*, *-ure*, *-urle* bg., u osta-lim juž. s. samo *fund*, *-u*, *-ure*, *-urle* bg. Byhan navodi *fund*, *-dure* (IrG 221), Po-povici *fund*, *-ure* (DRI 111), Cantemir *fun(d)*, *-ure* (TIr 166), Kovačec *fund*, *-u* za Šušnjevicu, Brdo i Žejane (IrHR 81) < lat. *fūndus*, *-ōris*, REW 3585.2.

Za *de* v. 1.7., za *bačva* 1.1.

³¹ Odgovor smo dobili samo od jednoga ispitanika koji gotovo redovito umjesto [γ] rea-lizira [g].

³² Iste su etimologije dr. i mr. *grindā* i ar. *grendā* (DER 3882), pa bismo našu riječ mogli tu-maćiti i kao domaću (**grendē*) koja je pod utjecajem čakavskoga izgubila *n*.

2.2. Trbuh (trup) bačve

U Žejanama vele *folele de bačva*, u Šušnjevici *trbuhu de bačve*, u Novoj Vasi *trbuhu de bačve*, u drugim juž. s. *trbuhu de bačva*.

Sve su navedene sintagme hibridne i doslovce znače ‘trbuh od bačve’³³ – u Žejanama se za trbuh, uz *trbuh*, kaže i *fole*, *-ele*, *foľ*, *-i m.*³⁴. Byhan je zabilježio *fole* ‘trbuh; mijeh’ (IrG 216), Pušcariu *fole* ‘mijeh za vino’ (SIr 310), Popovici *fole*, *-le*, pl. *foľ*, *-i* ‘mijeh’ (DRI 110), Sârbu i Frătilă *fole* ‘trbuh’ (DIr 213), Kovačec za Žejane *fóle*, *-le* ‘trbuh’ (IrHR 80). Domaća riječ: dr., ar. *foále* (DEX 388, DDAr 466), mr. *foáli* (DMr 128) – svi oblici u značenju ‘mijeh; trbuh’³⁵ < lat. *föllis* ‘mijeh’, REW 3422.1.

Prvi je dio ostalih sintagmi *trbuh*, *-u*, *trbuše*, *-ele bg.* (Šušnjevica), *trbuh*, *-u*, *trbuše*, *-ele bg.* (ost. juž. s.) – u Žejanama *trbuh*, *-u*, *trbuše*, *-ele m.* Byhan ima *trbuh*, *-u* (IrG 362), Pušcariu *trbuh* (SIr 328), Cantemir *trbuh*, *-ure* (TIr 183), Sârbu i Frătilă *târbuh*, *târbuh* (DIr 287), Kovačec za Šušnjevicu i Brdo *târbuh*, *-u* (IrHR 195). Posuđenice iz čakavskih govora: npr. u Čepiću *trbuh* (IrLA 1259), u Senju *trbuh* (SR 153) < prslav. **terbuxъ* (SES 680, s. v. **trébuh**).

Za *de* v. 1.7., za *bačva* 1.1.

2.3. Polukružni dio bačve

Samo smo u Zankovcima, od samo jednoga ispitanika, dobili odgovor na ovo pitanje: *pode de bačve*.

Prvi elemenat složenice, *pode*, hibridan je, sastavljen od *po*³⁶ [*po* (sva mjesta), *pode* (sva mjesta); *po*, *po de* (IrG 310; DIr 137; TIr 175), *pode* (SIr 320), *po* (DIr 251), *pode* (DIr 252), *po* (IrHR 148 – za juž. s. i Žejane), *póde* (IrHr 149 – za Žejane) < prslav. **polъ*, (SES 465, s. v. **poll**)] i *de* (v. 1.7.). Za *bačva* v. 1.1.

2.4. Obruč oko bačve

U Šušnjevici *obruc de bačve*, u Novoj Vasi *obruč de bačve*, u svim ostalim mjestima *obruč de bačva*.

Hibridne sintagme nastale prema čakavskome modelu – u Brgudu *obruč od bačve*, u Čepiću *obruč okoli bačve* (IrLA 1254) – gdje su prvi i treći elemenat posuđeni, a drugi je domaći.

³³ Usp. u Brgudu *trbuh bačve* (IrLA 1259).

³⁴ Oblik znači i ‘mijeh’ – u ostalim ir. idiomima slični oblici označuju isključivo mijeh.

³⁵ Što se značenja ‘trbuh’ tiče, ono je metaforično, dakle sekundarno: usp. čak. u Dalmaciji *mišina* ‘veliki trbuh’.

³⁶ Rumunjski književni jezik također poznaje zastarjelicu slavenskoga podrijetla *pol* (DEX 816; DAR 297), no ir. oblik o kojem raspravljamo vjerojatno nije s tim u svezi.

U Žejanama smo zapisali *obruč, -u, -ø, -i m.* i *obruč, -u, -obručē, -ele m.*, u Šušnjevići *obruč, -u, -ø, -i m.* i *obruč, -u, -obručē, -ele bg.*, u Novoj Vasi, Brdu, Trkovicima i Zankovicima *obruč, -u, -, -i m.* i *obruč, -u, -obručē, -ele bg.*, u Jesenoviku, Letaju i Mihelima samo *obruč, -u, -, -i m.*, u Škabićima samo *obruč, -u, -obručē, -ele bg.* Posuđenice iz čakavskih govora. Oblici tipa *obruč* prošireni su diljem istočne jadranske obale: npr. u Senju *ðbruč* (SR 92), u Orbanićima *ðbruč* i *obruč* (ID 195) < prslav. **obrȕčъ* (SES 396, s. v. *obrôč*).

2.5. Duga

U Žejanama *duya, -a, duž, -ile ž* i *duya, -a, -e, -ele ž.*, u Šušnjevići i Novoj Vasi *duge, -a, -e, -ele ž.*, u ostalim juž. s. *duga, -a, -e, -ele ž.*

Byhan je zapisao *dúgę* (IrG 210), Popovici *dugę, -ge* (DRI 108), Kovačec *duga, -ele* za Brdo i *dúga, duž, -ile i -e, -ele* za Žejane (IrHR 72). U ostalim rum. dijalektima postoje oblici s *o* umjesto *u* – dr., ar. *doágă* (DEX 312, DDAr 410), mr. *doagă* (DER 2988)³⁷ < lat. *doga*, REW 2714.2 – pa nije jasno je li i u ir. postojao neki stariji oblik tipa **dōgę*, koji se pod utjecajem čakavskih termina oblikovao u današnje oblike: npr. u Brgudu i Čepiću *dúga* (IrLA 1255), u Pićnu *dùga* (PI 28), u Senju *dùga* (SR 25) < prslav. **dōga* 'lok, nekaj ukrivljenega (...) mavrica' (SES 96, s. v. *dóga*)³⁸.

3. Čepovi i otvori na bačvi

3.1. Vranj (čep i rupa za nj)

U Žejanama za vranj vele *čep, -u, -ure, -urle m.*, u Šušnjevići i Škabićima *kalkun, -u, -e, -ele bg.*, u svim ostalim juž. s. *kalkun, u, -ø, -i m.*

Oblici tipa *čep* po svoj su prilici domaći [dr. *cep* (DEX 162); ar. *čep* (DDAr 352), *cepu* (DDAr 226, s. v. *cep*); mr. *tšęmp* (DMr 99) < lat. *cippus*, REW 1935³⁹] svakako poduprti čak. oblicima tipa *čęp* (diljem istočne jadranske obale) < prslav. **čępъ* (SES 69). Pušcariu navodi *țep* (SIr 328), Maioreescu *ceþ, cepuri* (DIr 115), Popovici *čep, -u, pl. -ur* (DRI 105), Cantemir *ceþ, -ure* (TIr 161), Kovačec *čep, -u, čępure, -urle* za Žejane i *țep, -u, țępure, -urle* za Šušnjevicu (IrHR 61).

³⁷ U Rudnoj Glavi *dauagę* (IrLA 1255).

³⁸ »It. *doga* 'doga pri sodu' je verjetno le slučajno podobno tej slovan. besedi (BE [= ESSJ – op. autora] I, 106 [isto i SKOK I/453 – op. autora]), čeprav vpliva te besede na sloven. pomen (dakle ni na čakavski – op. autora) ni mogoče izključiti.« (SES 96, s. v. *dóga*).

³⁹ Meyer-Lübke (tj. Pušcariu) ne dovodi u pitanje latinsko podrijetlo termina (značenje lat. etimona 'kolac, graničnik' moglo bi se i opravdati), no osobno smo više za Miklošičevo tumačenje [zbog razlike u značenjima nastavljača latinskoga ('čvor; klada') odnosno slavenskoga etimona ('čep')] koje prenosimo prema Cioranescu: »Probab. resultado del encuentro del lat. *cippus* con bg. *čep*.« (DER 1654), a do riječi je svakako moglo doći i izravno iz slavenskoga kako je mislio Popovici: »vbulg. (= praslavenski, op. a.) чепъ« (DRI 105, s. v. *čep*) – i u tom bi slučaju u ir. riječ bila domaća. I na koncu: u knjiž. rum. oblici tipa *cep* znače 'čep; čvor (drveni)', a u ar. i mr. samo 'čep'.

Oblici tipa *kalkun* posuđeni su iz nekog čakavskoga govora: npr. u Orbanicima *kalkūn* (ČDO 461), u Labinu *kalkun* (RLG 85)⁴⁰, u Pićnu *kalkūn* (PI 46) – oblik je ograničen na Istru (prema našim spoznajama, a i na temelju čak. repertoara kojima se služimo, južnije nije u uporabi). Držimo da je riječ o predmletačkom elementu u čakavskim govorima Istre⁴¹: možemo pretpostaviti istrolatinski **kalkonu*. Naš termin odgovara starotalijanskom *calcóne* zabilježenom u XIV. st. za koji Battisti i Alessio vele: »v. d'area sett., cfr. lat. medioev. *calcomus* (a. 1379, a Gemonia).« (DEI I/676).⁴² Byhan ima *kalkūn* (IrG 237), Popovici *calcun*, -u, pl. -n, -urle, ~ *de bāčf(v)ā* (DRI 96), Kovačec za Šušnjevicu *calcūn*, -u (IrHR 45).

3.1.1. Čep na vranju

U Žejanama smo zapisali *tapun*, -u, -e, -ele m., u Šušnjevici *čep*, -u, -ure, -urle bg., u Brdu, Škabićima i Trkovcima *čep*, -u, -ure, -urle bg., u Novoj Vasi, Jesenoviku, Letaju, Mihelima i Kostrčanu *čep*, -u, -ø, -i m., u Zankovcima *grablenāk*, -u, *grablenāč*, -i m.

Oblika tipa *tapun* ne nalazimo u ir. repertoarima kojima se služimo. Riječ je o mletacizmu koji je u ir. ušao iz nekog čak. govora: npr. u Brgudu *tapūn* (IrLA 1261), kao u Svetvinčentu i Valturi (ILA 1301), u Senju *tapūn* (SR 150) < mlet. *tapone*, uvećanica na -one od *tapo* (BOE 735) < fran. *tappo*, REW 8565.2.

Zankovački termin *grablenāk* nije najjasniji: možda izveden od *grabi*, -es gl. 'grabiti, skupljati' (zabilježeno u svim juž. s., osim u Šušnjevici gdje se kaže *grabi*, -ešk gl., a u Žejanama smo zapisali *grabi*, -es gl.) < čak. *grabiti* < prslav. **grabiti* (SES 153) jer ga treba izvaditi da bi se grabilo vino?

Za *čep* v. 3.1.

3.1.2. Omotati tkaninom (o vranju)

U Žejanama *zamotej*, *zamotoes* (*čepu*), u Šušnjevici *zamotoej*, *zamotoesk* gl. (*kalkunu ku kārpa*), u Novoj Vasi i Jesenoviku *zamotoej*, *zamotoes* gl. (*kalkunu ku kārpa*), u Letaju *zamotoej*, *zamotoes* gl. (*kalkunu ku roba*), u Brdu, Škabićima i Trkovcima *zamotoej*, *zamotoes* gl. (*ku roba kalkunu*), u Zankovcima i Kostrčanu *omotej*, *omotes* gl. (*kalkunu ku kārpa*), u Mihelima *omotej*, *omotes* gl. (*ku kārpa kalkunu*).

⁴⁰ Isti oblik, *calcun* navodi i Rosamani za okolicu Labina, tj. Hrvate na Labinštini (VG 145).

⁴¹ O problematici tumačenja predmletačkih romanizama u istarskim govorima koji se često (ali ne uvijek!) podudaraju s furlanskima (u našem su slučaju furlanski oblici s č- a ne k-! *cialcón*, *čjalcón* – DFVC 85, s. v. *tappo del cocchiame*) pisali smo više puta, nedavno u IE 343, s. v. **istriotski**. Ukratko, držimo da takve riječi valja izvoditi iz romanskih jezičnih slojeva koji su vremenski barem na istoj razini s dalmatskim.

⁴² Usp. i: »Cfr. la forma *colcon* diffusa un tempo in tutta l'Italia settentrion. (...) di cui è un riflesso anche il friul. *cialcon* e il croato *kalkun* dei bilingui di Albona (ovo potonje prema Rosamaniju – op. a.) (GDDT 162, s. v. **cocon2**).

Svi su zabilježeni nazivi hibridne sintagme u doslovnom značenju ‘zamotati/omotati čep’, odnosno ‘zamotati/omotati čep krpom/tkaninom’⁴³.

Glagoli tipa *zemetaj* i *omotej* posuđeni su iz čakavskoga: čak. *omotat(i)*, *zamotat(i)* (diljem istočne jadranske obale), tvoreni prefiksacijom glagola *motat(i)* (diljem Istre i Dalmacije) < prslav. **motati* (SES 356). Samo u Kovačeca nalazimo *omotěi* za Žejane (IrHR 137).

Oblici tipa *kərpa* posuđeni su iz čakavskoga: čak. *kərpa* (diljem Istre i Dalmacije) < prslav. **kərpa* (SES 279). Mi smo u Šušnjevici i Novoj Vasi zapisali *kərpe*, -a, -e, -ele ž., u drugim mjestima *kərpa*, -a, -e, -ele ž. Popovici ima *cārpa*, -iŕa (DRI 98), Cantemir *cārpe*, -a (Tİr 161), Kovačec *cārpa*, -e za Žejane (IrHR 48).

I oblici tipa *roba* također su poseđeni iz nekog čakavskog govora⁴⁴: čak. *rōba* ‘odjeća; tkanina; roba za trgovinu’ (diljem Istre i Dalmacije) < mlet. *roba* (BOE 579) < germ. *rauba*, REW 7090. Mi smo u Šušnjevici i Novoj Vasi zabilježili *robe*, -a, -e, -ele ž., u ostalim mjestima *roba*, -a, -e, -ele ž. u značenjima kao i u čakavskome. Pušcariu donosi *robę* (Sİr 323), Maioreseu *robă* (Vİr 144), Popovici *robę*, -a (DRI 145), Cantemir *robe*, -a (Tİr 178), Sârbu i Frătilă *roba*, -e (Dİr 268), Kovačec za Šušnjevicu i Brdo *rōbe*, -a i Žejane *rōba* (IrHR 167) – svi samo u značenju ‘odjeća’, dok Kovačec navodi uz odjeću i značenja ‘rublje’ i ‘roba (za trgovinu)’

Za *ku* v. 1.7., za *kalkunu* i *čepu* 3.1.

USP. 3.1.3. Stupa, kudjelja

Za stupu u Žejanama vele *stupa*, -a, -e, -ele ž. i *kučina*, -a, -e, -ele ž., u Šušnjevici *stupe*, -a, -e, -ele ž., u Novoj Vasi *stupe*, -a, -e, -ele ž., u ostalim juž. s. *stupa*, -a, -e, -ele ž.

Ir. repertoari kojima se služimo nemaju ni oblike tipa *stupa* ni oblike tipa *kučina*.

Oblici tipa *stupa* čakavizmi su mlet. podrijetla: npr. *štūpa* u Brgudu, Čepiću (IrLA 1263), u Svetvinčentu, Čabrunićima, Valturi i Ližnjanu (ILA 1263), *stūpa* u Senju (SR 138), Betini i Korčuli (BB 226) < mlet. *stopa* (BOE 706) < lat. *stūpa*, REW 8332.

Termin *kučina* učena je podrijetla: hrv. *kučina* (RHJ 515) – »augmentativ na -ina od *kuk* (...) Sufiks je dodan zbog uklanjanja homonimije sa *kuk* (...) Sveslav. i praslav. (**kľbkъ*) termin je iz kulture konoplje« (SKOK II/220, s. v. **kučine**). U ir. je mogao ući ili izravno iz hrvatskoga, ili iz nekog čakavskog govora.

⁴³ Usp. U Brgudu *omōtati čěp*, u Čepiću *zamotāt čěp* (IrLA 1262).

⁴⁴ Rum. *robă* francuzizam je. (DEX 930).

3.2. Čep na dnu bačve

U Žejanama kažu *čep, -u, -ure, -urle m.*, u Šušnjevici *cep, -u, -ure, -urle bg.*, u Brgudu, Škabićima i Trkovcima *čep, -u, -ure, -urle bg.*, u ostalim juž. s. *čep, -u, -ø, -i m.*

V. 3.1.

3.3. Pipa na bačvi (samo cjevčica)

U Žejanama smo dobili odgovor *kanelica, -a, -e, -ele ž.*, u Šušnjevici i Novoj Vasi *kanēle, -a, -e, -ele ž.*, u ostalim juž. s. *kanēla, -a, -e, -ele ž.*, a u Škabićima još i *kanēlica, -a, -e, -ele ž.*

Byhan navodi *kanēle, -le* (IrG 238), Popovici *canēle, pl. -e* (DRI 96). Čakavizam mlet. podrijetla: npr. *kanēla* u Brgudu, *kanēla* u Čepiću (IrLA 1266), Svetvinčentu, Ližnjanu (ILA 1267) i Senju (SR 51) < mlet. *canēla* (BOE 127) < lat. *cannēlla*, REW 1602b. Oblici tipa *kanelica* umanjene su na *-ica* koje su mogle nastati i unutar ir. govora.

3.4. Pipa na bačvi (naprava s dijelom za zatvaranje mlaza)

U Šušnjevici *spine, -a, -e, -ele ž.*, u Novoj Vasi *špīne, -a, -e, -ele ž.*, u svim ostalim mjestima *špina, -a, -e, -ele ž.*

Cantemir ima *spine, -e* (TIR 180), ostali nemaju. Čakavizam mlet. podrijetla: npr. *špina* u Brgudu, *špina* u Čepiću (IrLA 1267), Svetvinčentu, Čabrunićima, Valturi, Ližnjanu (ILA 1267), Senju (SR 146) i Salima (RGS 363) < mlet. *spina* (BOE 691) < lat. *spīna*, ‘trn’⁴⁵ REW 8150.

3.5. Čepić na pipi

U Žejanama *čep, -u, -ure, -urle m.*, u Šušnjevici *cepīc, -u, -ø, -i m.*, u Letaju *čepīc, -u, -ø, -i m.*, u Trkovcima, Zankovcima, Mihelima i Kostrčanu *čepīc, -u, -ø, -i m.*, u Novoj Vasi *mik čep*, u Jesenoviku *čepu de špina*, u Brdu i Škabićima *vartelka, -a, -e, -ele ž.*

U Brgudu *čep*, u Čepiću *čep na kanēli* (IrLA 1268)

Za de v. 1.7., za *čep*⁴⁶ 3.1., za *špina* 3.4.

Preostaje nam objasniti oblik zabilježen u Brdu i Škabićima, *vartelka*. Posuđenica iz nekoga čakavskog idioma (u čak. repertoarima kojima se služimo ne nalazimo potvrde). Riječ je o izvedenici od čak. *vartūt(i) / vartēt(i)* (diljem istočne jadranske obale) < prslav. **vartēti* (SES 731). Istrorumunji su posudili i čak. glagol: *vrtēj, -tēsk* (IrG 386), *varti se* (TIR 185), *varti se* (DIR 296): mi smo u Šušnjevici zapisali *vartej, -esk gl.* i *varti, -esk gl.*, u ostalim mjestima *vartej, -es gl.* i *varti, -es gl.*

⁴⁵ Metaforički prijenos značenja ‘trn’ → ‘slavina’ nije problematičan.

⁴⁶ *Cepic* i *čepic* umanjene su na *-ić* koje su mogle nastati i unutar ir.

3.6. Otvor na dnu bačve

U Žejanama smo zabilježili *raskliša*, -a, -e, -ele ž., u Zankovcima *dərždeňāk*, -u, *dərždeňāče*, -i m., u Šušnjevići *skūle*, -a, *skul*, -ele ž. i *skūle*, -a, -e, -ele ž., u Novoj Vasi *škūle*, -a, -e, -ele ž. u svim ostalim juž. s. *škūla*, -a, -e, -ele ž.⁴⁷

Žejanski termin *raskliša* nominalizirani je pridjev (*raskliš*, *raskliša*; *raskliš*, *raskliš* i *raskliše* u Žejanama; *resklis*, *resklise*; *resklis*, *resklis* i *resklise* u Šušnjevići i Novoj Vasi; *resklis*, *resklisa*; *resklis*, *resklis* i *resklise* u ostalim mjestima – u značenju ‘otvoren’) koji potječe od glagola *rasklīde*, *rasklīd* (Žejane), *resklīde*, *resklīd* u drugim mjestima. Byhan navodi *rasklīde* (IrG 326) i *resklīde*, -klīs, -klīd (IrG 327), Pušcariu glagol *resclīde* i pridjev *resclīs*, -e (SIr 323), Maiiorescu *reschid*, a *reschide*, *reschis* (VIr 144), Popovici *resclīde*, -clīs, -clīd(u) DRI 144), Cantemir *resclīde* (TIr 178), Sârbu i Frătilă *resclīde*, *rasclīde* (DIr 267) i Kovačec za Žejane *rasclīde* i za Šušnjeviću *resclīde* (IrHR 164). Domaća riječ: dr. *deschide* (DEX 284), ar., mr. *dişcl’id* (DDAr 402, DMr 111) < lat. *dīscīdēre*, DER 2878⁴⁸, od glagola *cludere*, DELI-cd, s. v. **chiudere**.

Oblik *dərždeňāk* ne nalazimo u ir. repertoarima kojima se služimo, a nema ju ga ni čakavski rječnici. Riječ je o čakavizmu koji ne znamo protumačiti: u Čepiću *druždeňāk* (IrLA 1264).

Oblici tipa *škūla* ‘rupa’ [u literaturi nalazimo: *scule* (SIr 324), *skule*, -le (IrG 342), *scule* (VIr 147), *şculę* (DRI 154), *şcule*, -l (TIr 182), *şcul’a*, -e; *şcul’ița*, -e (DIr 284), *scule*, -a za Šušnjeviću, *şcule*, -a za južna sela i Žejane, mn. za Žejane *do şcul*, *do şcule*; *şcul’ița* za Žejane (IrHR 189)] posuđeni su iz čakavskoga. Oblici tipa *škūla*, *şkuja* prošireni su i u hrvatskim i u slovenskim istarskim govorima: npr. *škūla* u Čepiću (IrLA 433), Čabrunićima i Ližnjanu (ILA 433), u Vodica-ma *škūla* (ID 217); u Brgudu *škūla* za *kanèlu* (IrLA 1264); u Kortama, Maliji, Baredu, Šaredu, Izoli *şkūja*. Etimologija nije jasna (v. ESSJ IV/78, **şkúlja**). S obzirom na distribuciju hrvatskih oblika Istrorumunji su ove riječi vjerojatno posudili tek nakon dolaska na Krk i u Istru.

4. Osobine bačava i radnje s njima

4.1. Oplaknuti (o bačvi)

U Žejanama i Šušnjevići zapisali smo *spelā*, *spelu* gl.⁴⁹, u Šušnjevići još i *splahni*, *splahnešk* gl., u Jesenoviku, Zankovcima i Kostrčanu *poplahni*, *poplahnes* gl., u Mihelima *poplahni*, *poplahnez* gl., u Novoj Vasi *režentej*, *režentes* gl., a u preostala četiri juž. s. *splahni*, *splahnes* gl.

⁴⁷ I u Žejanama smo zabilježili *skule*, -a, -e, -ele ž., ali samo u značenju ‘rupa općenito’.

⁴⁸ Ir. oblik pretpostavlja lat. **rescludere*.

⁴⁹ Isti je oblik u uporabi i u drugim selima, no nismo ga dobili pri ispitivanju terminologije bačvarstva, nego samo općenito ‘prati, oprati, isprati, oplaknuti’.

Prvi je navedeni naziv, *spelă*, domaći, ostali su preuzeti iz čakavskoga.

Byhan ima *spelô* i *spolô* (IrG 347), Pušcariu *spelă* (SIr 325), Popovici *spelă*, -*ăt*, *spelu* (DRI 150), Cantemir *spelă* (TIr 180), Sârbu i Frătilă *spelă* (DIr 278), Kovačec *spelă* (IrHR 179). Riječ postoji i u drugim rum. dijalektima: dr. *spălă* (DEX 1006), ar., mr. *spel* (DDAr 966; DMr 271) < lat. **expērlavāre*, REW 3044.

Za čakavizme ne nalazimo potvrda u ir. repertoarima koji su nam na raspolaganju.

Nazivi tipa *poplahni* i *splahni* preuzeti su iz čakavskoga: čak. *poplahnūt(i)* i sl. (dijem itočne jadranske obale), u Brgudu *oplăhnuti*, u Čepiću *poplăhnuti* (IrLA 1281), u Valturi *poplăxnit*, u Ližnjanu *poplăxnuti* (ILA 1281), u Labinu *splahnut* (RLG 205) < prslav. **polxnŋti* (SES 449, s. v. —**plaknīti**) s različitim prefiksima.

Glagol *režentej* čakavizam je mlet. podrijetla: npr. u Labinu *režentat* (RLG 190), u Pićnu *reženāt* (PI 97), u Orbanicima i Senju *režentāt* (ČDO 538, SR 127), u Salima *režentāti* (RGS 309) < mlet. *resentar* (BOE 568) < lat. *rēcēntāre*, REW 7110.

4.1.1. Uvarak od dunja i breskvina lišća (koristi se za ispiranje bačava)

U Šušnjevici *brombe*, -*a*, -*e*, -*ele* ž., u Novoj Vasi *brombule*, -*a*, -*e*, -*ele* ž., u Jesenoviku *brombula*, -*a*, -*e*, -*ele* ž., u ostalim juž. s. *brombul*, -*u*, -*ø*, -*i* m.

Na ovom ćemo mjestu obraditi i glagol *brombej*, *brombulēj* – v. 4.1.2.

U ir. repertoarima kojima se služimo nema sličnih oblika ni za imenicu ni za glagol.

Riječ je o čakavizmima mletačkog podrijetla: npr. u Orbanicima *br^uōmba* ‘hot liquid used to prepare staves for a barrel’ i *brombāt* ‘make a barrel ready for use by cooking *br^uōmba* in it’ (ČDO 423), u Rukavcu *brōnbul* ‘vruća voda sa vrijeskom, lišćem vinove loze, smokve i breskve za dezinfekciju bačava prije berbe’ i *brōnbulāt* (RČGR 39), na Braču *brōmbul* i *brūmbul* ‘heise Lauge Auspülen von fässern’; *brombulāt* i *brumbulāt* ‘auswaschen, auspülen, durch Spülen säubern’ (ČL 79, 81), u Čepiću (IrLA 1250), Čabrunicima i Valturi (ILA 1250) *brōmba*, u Svetvinčentu *brōnva* i *brōnba* (ILA 1250). Ovi termini nedvojbeno potječu od mletačkih oblika identična ili slična značenja: npr. u značenju identičnom našem Rosamani ima *brombo* ‘pampanata (infuso di mele cotogne e foglie di pèsco che bollente, si versa nei vaji vinari (...))’ (VG 119 – za Kopar i Piran) i *bròmbolo* ‘pampanata⁵⁰’ (VG 120); nalazimo još *bròmbolo* ‘stufa che si fa alle botti per purgarle’ (BOE 102); ‘pampanata, stufa (risciaquata della botte con acqua e vino bollente)’ (GDDT 95)⁵¹. Za glagole nalazi-

⁵⁰ Ovdje ne objašnjava sastojke uvarka (pampanata), no vjerojatno misli na isto.

⁵¹ U našem značenju termin je poznat i u istriotskim govorima: u Šišanu *b^urombo* i

mo *brombolar* ‘ammolire la botte secca colla stufa’ (BOE 102), ostali nemaju u ovom specijaliziranom značenju, no o tom u dalnjem tekstu. Možemo zaključiti da imenice potječu od glagola tipa *brombolar* koje već citirani rječnici daju u značenjima ‘kruliti; klokotati, ključati (o vodi) i sl.’ pa bi podrijetlo glagola bilo zvukopisno (Doria pretpostavlja onomatopejsku osnovu *bromb-*, GDDT 95, s. v. **bròmbolo**). Potonja se značenja zrcale i u čak. oblicima: npr. u Salima *brumbuljāti* ‘kipiti, vreti’ (RGS 44), ‘jako kuhati, kipjeti’ (RGP 51), u gradu Pagu *brunbulāt* ‘stvarati tutnjeće mjehuriće; kruljati, burljati (crijeva)’ (CGP 131), na Ižu *brnbuljāti* ‘kuhati, vreti’ (RGI 30).

I navedene mlet. imenice tipa *brombolo* u spomenutim se rječnicima daju i u značenjima ‘mjehur, mjehur sapunice; mrmljanje, klokotanje i sl.’, a sve se to odražava i u čakavskim dijalektima, samo što su se u njima oblici izvedeni od imenica tipa *brombolo* pomiješali s imenicama tipa *brombola*, kao uostalom i u mlet. što se vidi iz značenja oblika koji slijede u uglatim zagradama [*bròmbola* ‘bollicella; sorta di susina di sapore aspro ed acerbo’ (BOE 101), ‘bolla di sapone, bollicina; prugnola (...) frutto del Prunus spinosa’ (VG 119); ‘bolla di sapone, bollicina’ (GDDT 94)]; npr. u Salima *brûmbulj* ‘naglo vrenje, mjehurić’ (RGS 44), u Povoljanama na Pagu *brûmbolj* ‘mjehurić, vrenje’ (RGP 51), u gradu Pagu *brûnbul* ‘tutnjeći odnosno šumeći mjehurić koji se stvara pri vrenju, ključanje vode ili kaše, burljanje, kruljenje crijeva’ (CGP 131), na Ižu *brnbúlj* ‘mjehurić zraka u moru ili kuhanju’ (RGI 30), u Labinu *brombulji* ‘crni plodovi gloga’ (RLG 29), u Pićnu *bròmbulje* ‘sitni divlji plodovi npr. crnog trna’ (PI 16).⁵²

I na kraju, valja naglasiti da oblici koji imaju botaničko značenje⁵³ nisu zvukopisni. Battisti i Alessio za tal. *brómba*, *brómbola* ‘crni trn’ (potvrđeno početkom XII. st.) tumače kao mediteranski relik, a *bròmbolo* ‘mladica vinove loze’ kao ostatak iz ligurskoga predindoeuropskog supstrata (DEI I/608).

4.1.2. Oplaknuti (isprati) uvarkom od dunja i breskvina lišća (o bačvi)

U Šušnjevici smo zapisali *brombej*, *brombešk gl.*, u Jesenoviku *brombulj*, *brombulves gl.*

V. 4.1.1.

b'rombolo, u Vodnjanu *b'rombo*, u Balama *žb'romba* (ILA 1250).

⁵² U Selcima na Braču i za imenicu i za glagol oblikovala su se značenja kojih u mlet. dijalektima nema: *brûmbul* ‘metež, strka, galama; mrdanje čime, tresenje’; *brumbulāt* ‘praviti metež, galamiti, bućati; mrdati čime, tresti’ – pod istom natuknicom nalazimo i sintagmu *brumbulāt baril* ‘tresti bačvom koja je ispunjena tekućinom u svrhu pranja’ što bi odgovaralo i našem značenju (RSG 50, s. v. **brumbulāt**).

⁵³ Postoje i u furlanskome: *bromb*, *bromp*, *bròmbule* ‘sljiva’ (FSS 78, PIRONA 76).

4.2. Rasušiti se (o bačvi)

U Žejanama *rasuši se, me rasušeš povr. gl.*, u Šušnjevići *raspli se, me rasples povr. gl.*, u Novoj Vasi *rešuši se, me rešušeš povr. gl.*, u Mihelima *rasuši se, me rasušeš povr. gl.*, u ostalim juž. s. *resuši se, me resušeš povr. gl.*

U ir. repertoarima kojima se služimo ne nalazimo sličnih oblika.

Šušnjeviski termin *raspli se* posuđen je iz nekog čak. govora. U čakavskim rječnicima koje imamo nalazimo samo glagole slična značenja (koja bi odgovarala rasušenoj bačvi): npr. u Povljanama na Pagu *rasplātiti* ‘rascijepiti i zatim raširiti (ribu, meso i dr.)’ (RGP 311), u Kolanu na Pagu *rasplātīt* ‘rasjeći na dvije polovice’ (RKGP 419), na Braču *rasplōtīt* ‘spalten; zweiteilen’ (ČL 1019), u Brusju na Hvaru također *rasplōtīt* ‘rascijepiti; razlučiti’ (RBrG 638), u Visu *rasplōtīt* ‘raspolutiti, raspoloviti, posjeći po sredini na dvije polovice’ (LVJ 455). U osnovi je ovih riječi prslav. **polъ*, izvedenica od **polъ* ‘pola, polovica’ (SES 450, s. v. **plāt**) što u hrvatskim govorima nije dalo osnovne riječi. Skok za *rasplātiti* ‘rasjeći, razrezati’ (riječ navodi prema Stuliću) pretpostavlja prslav. **polto* > hrv. *plat-* (SKOK II/678, s. v. **platica**). S obzirom na distribuciju glagola Istrorumunji su ga donijeli s Dinare. Možemo pretpostaviti prvotni oblik **raspliti* koji se sažeo.⁵⁴

I glagoli tipa *rasuši se* čakavskog su podrijetla: npr. u Brgudu *báčva se rasûši*, u Čepiću *báčva se rasûšila* (IrLA 1275), u Svetvinčentu *báčva se rasûši*, u Čabrunićima *báčva se rasûši*, u Ližnjanu *báčva se rasušila* (ILA 1275) < izvedenice od prslav. **suxъ* (SES 618).

4.2.1. Rasušen (o bačvi)

U Žejanama smo zapisali *rasušit, -a, -o; rasušic i rasušit, rasušite, rasušit i rasušic prid.*, u Šušnjevići *resušit, resušite, resušito; resušic, resušite, resušic prid.*, u Novoj Vasi *rešušit, rešušite, rešušito; rešušic, rešušite, rešušic prid.*, u ostalim juž. s. *resušit, resušita, resušito; resušic, resušite, resušic prid.*

Navedene pridjeve ne nalazimo u ir. repertoarima koje imamo na raspolaganju. Čakavizmi: npr. *rasûšena* u Brgudu (IrLA 1276), *rasûšena* u Čepiću (IrLA 1276) i Svetvinčentu (ILA 1276), *rasûšena* u Čabrunićima i Ližnjanu (ILA 1276).

V. 4.2.

⁵⁴ Za sažimanje usp. čak. *rasplacûša* (ČL 1018 – za Komižu), *rasplacûša* (LVJ 454), ‘raspolovljena riba; rasporak’ (u manje-više istim značenjima oblik donose i većina drugih autora navedenih rječnika), a sami smo u Komiži na Visu zapisali i *rasplićûša* u izrazu *sarděle na rasplicûšu* ‘prepolovljene srdele s izvađenim kostima za pohanje’.

4.3. Puštati (o bačvi)

U Žejanama *kurā*, *kuru*, u Šušnjevići *kaplēj*, *kaplēšk*, u Jesenoviku i Zankovcima *kaplēj*, *kaplēs*, u Novoj Vasi *spušćej*, *spušćes*, u preostalim juž. s. *pušćej*, *pušćes*.

I Kovačec je u Žejanama zabilježio *curā* ‘promakati, propuštati, curjetiti’ (IrHR 59), ostali nemaju. Domaća riječ: dr. *curá* (DAR 88)⁵⁵, ar., mr. *cur* (DDAr 334, DMr 88) < lat. *cūrre*, REW 2415.

Ostali su nazivi preuzeti iz čakavskoga.

Za (s)pušćej u našem značenju ne nalazimo paralela u ir. repertoarima kojima se služimo: jedino je Kovačec za juž. s. zapisao *spusti* (IrHR 181), ali u značenju ‘ispustiti (iz ruke)’. U Brgudu *bāčva pūšća*, u Čepiću *bāčva pūšća* (IrLA 1280), u Svetvinčentu i Čabrunićima *bāčva pūšta*, u Valturi *bāčva pūšća*, u Ližnjanu *bāčva pūšća* (ILA 1280) < prslav. **pustiti* – izvedenica od **pustь* ‘zapušten’ (SES 516, s. v. **pūst2**).

Za *kaplēj* (značenje je toga glagola zapravo ‘kapatiti’) nalazimo: *kaplēj*, *-lēj*, *-lě* (IrG 238), *capli* (Slr 365), *capli* (Tlr 160), *capli* (IrHR 46) < čak. *kaplāt(i)* i sl., od *kāpla* i sl. (dijem Istre i Dalmacije) < prslav. **kapla* (SES 217).

4.4. Npropustan (o bačvi)

U Žejanama i Šušnjevići nismo kao odgovor na pitanje dobili pridjev – u Žejanama *bāčva nu kura*, u Šušnjevići *bāčva čire bire*. U Novoj smo Vasi pak zapisali *štāñ*, *-ε*, *-o*; *štāñ*, *štāñe*, *štāñi prid.*, u Mihelima *zemočīt*, *-a*, *-o*; *zamočīt* i *zemočīt*, *zemočite*, *zemočic* i *zemočīt prid.*, a u svim ostalim juž. s. *štāñ*, *-a*, *-o*; *štāñ* i *štāñi*, *štāñe*, *štāñ* i *štāñi prid.*

Pridjeva tipa *štāñ* ne nalazimo u ir. repertoarima kojima se služimo. Byhan ima samo glagol *štāñēj* ‘učiniti nepropusnim’ (IrG 351) – mi smo u Šušnjevići zabilježili *stañej*, *stañesk gl.*, u ostalim juž. s. *stañej*, *stañes gl.* Riječ je o čakavizmima mlet. podrijetla: npr. u Čepiću *bāčva je stāña* (IrLA 1278), u Labinu *stanjat* (RLG 207) < mlet. *stagn*, *stagnar* (BOE 699, GDDT 677). U osnovi je i glagola i pridjeva lat. imenica *stagnum* ‘kositar’⁵⁶, REW 8217a.

Pridjevi tipa *zemočīt* preuzeti su iz čakavskoga. Prefiks *za-* u juž. s. redovito postaje *ze-*, pa bi polazni čak. oblik bio *zamôčen* ili sl. u značenju ‘zamočen, umočen’ (dijem istočne jadranske obale), no ir. značenje je zapravo ‘namočen’ (bačvu valja namočiti da postane nepropusna), što se u čakavskom izražava sufiksom *na-*, dakle oblicima tipa *namôčen* i sl. (dijem istočne jadranske obale). Ir. repertoari kojima se služimo ne donose pridjeva. Samo Kovačec ima gla-

⁵⁵ Dačkorumunjske istozvučnice *curá* ‘liječiti’ i *curá* ‘kruniti (o kukuruzu)’ nisu ista postanja kao i naš glagol. Prvi je germanizam (*kurieren*), a drugi potječe od lat. *curare* (DEX 251).

⁵⁶ Kositar služi kako bi se što učinilo vodonepropusnim.

gole *zemoči* ‘zamočiti’ (IrHR 224 – za juž. s.) i *zmoči* ‘smočiti, namočiti’ (IrHR 226 – za juž. s. i Žejane). Etimon navedenih čakavskih riječi nalazimo u prslav. **močiti* (SES 349, s. v. **močiti**).

U Žejanama i Šušnjevici odgovorili su nam opisno: *bāčva nu kura* (= bačva ne pušta), odnosno *bāčva cire bire* (= bačva dobro drži).

Za *bāčva* v. 1.1., za *kura* 4.3.

Za prilog *bire* ‘dobro’ nalazimo: *bire* (IrG 194, DRI 93, TIr 159, IrHR 38), *bire* (SIR 304, VIr 110, DIr 191). I mi smo u svim anketiranim mjestima zabilježili *bire* *pril.* Domaća riječ: dr. *bine* (DEX 98), ar. *čine* (DDAr 514), *ghini* (DAR 129, s. v. **bine**), mr. *bini* (DMr 39) < lat. *bēne*, REW 1028.

Za glagol *cire* nalazimo: *tsire*, *-rūt*, *-tsir* (IrG 368), *řiré* (SIR 328), *řiré* (IrHR 204), *řiniu*, *řir*, *a řiré*, *řirut* (VIr 152), *řiré* (TIr 184), *řire*, *-ut*, *řiru* (DRI 161), *řire* (DIr 291); mi smo u svim mjestima zabilježili *cire*, *ciru* *gl.* Domaća riječ: dr. *řine* (DEX 1126), ar. *řan* (DDAr 1074), mr. *tsqn* (DMr 310) < lat. *tēnēre*, REW 8646.

Za negaciju *nu* koju smo zabilježili u svim anketiranim mjestima (u ir. rabi se samo uz glagol⁵⁷) u literaturi nalazimo: *nu* (IrG 289, SIR 317, VIr 136, DRI 129), *nú* (IrHR 129) ‘negacija uz glagol’. Domaća riječ: dr., ar., mr. *nu* (DEX 701, DDAr 787, DMr 208) < lat. *non*, REW 5951.

4.5. Nabrekao (o bačvi)

U Žejanama *napuhnit*, *-a*, *-o*; *napuhnic*, *napuhnje*, *napuhnic* *prid.*, u Šušnjevici *nebumbajt*, *-e*, *-o*; *nebumbajc*, *nebumbajte*, *nebumbajc* *prid.*, u Novoj Vasi *nemočit*, *-a*, *-o*; *nemočić*, *nemočite*, *nemočić* *prid.*, u ostalim juž. s. *nebumbajt*, *-a*, *-o*; *nebumbajc*, *nebumbajte*, *nebumbajc* *prid.*

Autori ir. repertoara kojima se služimo ne donose sličnih pridjeva.

Žejanski termin *napuhnit* potječe od glagola *napuhni*, *napuhnes* (Žejane)⁵⁸ i odgovara čakavskim pridjevima tipa *napúhnen* i sl., koji opet potječu od glagola *napúhnit(i)* i sl. < izvedenica s pomoću prefiksa *na-* od prslav. **pyxati* (SES 442, s. v. **píhati**).

⁵⁷ Za običnu smo negaciju u svim selima zabilježili *ne*. U literaturi nalazimo *ne* (IrG 286, SIR 316, VIr 135, DRI 128, TIr 172, DIr 236), *né* (IrHR 125). Posuđenica iz čakavskoga: čak. *ne* < prslav. **ne* (SES 376). Za potvrdu smo pak česticu u Žejanama zapisali *jā*, a u juž. s. *ja*. U ir. repertoarima kojima se služimo nalazimo: *ja* (SIR 312, DRI 115), *ia* (VIr 127, TIr 168), *iā* (DIr 217), *jā* (IrHR 94 – za Žejane), *ja* (IrHR, loc. cit. – za sva mjesta). Čakavizam: npr. u Pićnu, Labinu *ja* (PI 43, RLG 79), u Orbanicama *jā* (ČDO 456) – germanizam, kao i sln. *ja* < srvnjem. *ja* (SES 193), koji se ne prostire južnije od Rijeke (za Rijeku smo *jā* osobno potvrdili), pa nije moguće isključiti preuzimanje iz slovenskih govora. Drukčijeg su postanja dr. *ia* (DEX 468), ar. *ia* (DDAr 569), mr. *ja* (DMr 152) ‘evo, eto’ – za etimol. v. DER 4221.

⁵⁸ U juž. smo s. zapisali *nepuhni*, *nepuhnešk* *gl.* (Šušnjevica), *nepuhni*, *nepuhnes* *gl.* (ostali).

Oblici tipa *nebumbajt* potječu od glagola *nebumbaj*, *nebumbes* (juž. s.) čak. podrijetla: npr. u Pićnu *nabumbàt* ‘nabubriti, naduti’ (PI 68), u Crikvenici *nabūnbàt* ‘natopiti vodom’ (CB 67), u Dračevici na Braču i Brusju na Hvaru *nabumbàt* (ČL 584) < mlet. *imbombar* (VG 474) s promjenom prefiksa *im-* > *na-*. Za čak. pridjev imamo samo jednu potvrdu, i to za ženski rod: u Svetvinčentu *nabombàla bàčva* (ILA 1277). Uz *imbumbir* ‘inzuppare, imbimbire, intridere’ Doria predlaže sljedeće etimologijsko rješenje: »Da una voce imitativa e bambinesca *bombo* ‘il bere’ (...)« (GDDT 293).

Za nemoćit v. 4.4.

4.6. Utor (žlijeb na dnu bačve u koji se polažu elementi dna)

U Žejanama vele *utor*, *-u*, *-e*, *-ele* m., u Šušnjevi i Letaju *utor*, *-u*, *-e*, *-i* m., u Šušnjevi i *utor*, *-u*, *-e*, *-ele* bg., u Novoj Vasi *otore*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Zankovcima *otora*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u ostalim juž. s. *utóra*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.

Ir. repertoari kojima se služimo nemaju sličnih oblika. Posuđenice iz čakavskoga: npr. *ùtor* u Brgudu (IrLA 1256) i Svetvinčentu (ILA 1256), *utòra* u Čepiću (IrLA 1256), *utòr* u Čabrunićima i Ližnjanu (ILA 1256), *utor* u Pićnu (PI 124) ‘žlijeb’, *ùtara* (prvo *a* mjesto *o* u položaju iza akcenta) ‘dio dugā (dužica) na bačvi koji strši preko dna’ (ID 222), *ūt^uòr* ‘rim, groove (on a barrel, where the bottom is to be placed)’ u Orbančićima (ČDO 578), *ūtòr* u Dračevici na Braču (ČL 1302)⁵⁹ < prslav. **utorъ*, **ǫtorъ* (SES 701).

4.6.1. Utoriti

U Letaju se kaže *zedni*, *zednes* gl., u Žejanama *utori*, *utores* gl., u Šušnjevi *otori*, *otorešk* gl., u Novoj Vasi *otori*, *otores* gl., u Brdu, Trkovcima i Škabićima *utori*, *utorvez* gl., u Škabićima i *uturu*, u Mihelima i Kostrčanu *priori*, *priorores* gl., u Zankovcima *preotori*, *preotores* gl. – u Šušnjevi još i *preotori*, *preotorešk* gl. u značenju ‘ponovo utoriti’.

Ne nalazimo odgovarajućih oblika u ir. repertoarima kojima se služimo.

Glagoli tipa *utori* čakavskog su podrijetla: npr. u Brgudu i Ližnjanu *utòriti* (IrLA 1257, ILA 1257), u Pićnu *utòriti* (*bačvu*) (PI 124), izvedenice od *utor* (v. 4.6.). Oblici *preotori* i *priori* tvorenice su s pomoću prefiksa *pri-*, *pre-*.

I letajski termin *zedni* preuzet je iz nekog čakavskoga govora: npr. u Čepiću *zadnùt* (IrLA 1257), tvorenica s pomoću prefiksa *za-* (> ir. *ze-*) < prslav. **děti* (SES 87, s. v. *děti*).

⁵⁹ Iz primjera se vidi da je riječ i o našem značenju: »*Izdùb mào dùbji útòr da dnò ol bàčve stojì šòldo i da ne protaponòje vùñò.*«

4.6.2. Drveni čekić za bačve

U Žejanama smo dobili odgovor *māl̥, -u, -ø, -i m.*, u Šušnjevici *bāt̥ic, -u, -ure, -urle bg.*, u Novoj Vasi *bāt, -u, -ø, -i m.* i *bāt, -u, -ure, -urle bg.* i sintagmu *bātu za obručele*, u Zankovcima, Brdu i Škabićima *bāt, -u, -ø, -i m.* i *bāt, -u, -ure, -urle bg.*, u Brdu i Škabićima i sintagmu *bātu de lemna*, u Letaju *bubol̥c, -u, -ø, -i m.* i *bubol̥c, -u, bubol̥ci, -ø m.*, u tri preostala juž. s. *poboj̥c, -u, -ø, -i m.* i *poboj̥c, -u, poboj̥ci, -ø m.*, u Jesenoviku *nabij̥č, -u, -ø, -i m.* (služi samo za nabijanje obruča) i *pobij̥č, -u, -ø, -i m.* (upotrebljava se za tući).

Termini tipa *bāt(ic)* čakavskog su podrijetla. Byhan ima *bōt* i *bōtīt̥s* (IrG 198), Pušcariu *bāt* (SIr 304), Maiorescu *bāticiu* (VIr 109), Popovici *bāt, -u, -urle* (DRI 92) < npr. u Senju i Komiži *bāt* (SR 5, ČL 38), u Pićnu *bat* (PI II), u Brgradu *bañč*, u Čepiću *bañč* (IrLA 1253) < prslav. **batъ* (SES 26). U Novoj smo Vasi zapisali sintagmu *bātu za obručele* [*bātu* + *za* (u svim smo anketiranim mjestima zabilježili *za*; u literaturi nalazimo *za* (IrG 387, DRI 166, TIr 186, DIr 299, IrHR 218) < čak. *za* < prslav. **za* (SES 735) + *obručele* (v. 2.4.)], a u Brdu i Škabićima hibridnu sintagmu *bātu de lemna*⁶⁰ [*bātu* + *de* (v. 1.7.) + *lemna* (u Šušnjevici i Novoj Vasi zapisali smo *lemne, -a, -e, -ele ž.*, u svim ostalim mjestima *lemna, -a, -e, -ele ž.*); Pušcariu ima *lemne* (SIr 313), Maiorescu *lemnă* (VIr 131), Cantemir *lemne, -e* (TIr 169), Kovačec za Žejane *lemnă* i *lemne, -a, lemne, -le* za juž. s. (IrHR 103) – domaća riječ: dr., mr. *lemn* (DEX 567, DMr 169), ar. *lemnū* (DDAr 625) < lat. *lignum*, REW 5034)].

Preostale termine ne nalazimo u ir. repertoarima kojima se služimo.

Oblik *māl̥* mogao bi biti domaći (rum. *maiu* – SKOK II/364, s. v. *māl̥j*), svakako naslonjen na čak. oblike mletačkog podrijetla tipa *māl̥, māl̥* (Dalmacija) prema kojima se tijekom vremena prilagodio u današnji oblik (i to u Dalmatinskoj zagori jer u Istri i na Krku termin, barem koliko je nama poznato, nije u uporabi): npr. u Dubrovniku *māl̥j* ‘težak gvozdeni čekić ali i drveni bat’ (RDG 216), u Boki kotorskoj također *māl̥j* ‘gvozdeni čekić’ (RBK 205), u Božavi *māl̥j* (SKOK, loc. cit.⁶¹) < mlet. *magio* ‘strumento di legno in forma di martello, che s’adopera da’Bottai per comprimere i cerchi delle botti’ (BOE 382) < lat. *malleus*, REW 5268⁶².

Za ir. *bubol̥c* ne nalazimo odgovarajućih čakavskih oblika, tj. izvedenica od gl. *bubat(i)*, *bubnut(i)* i sl. ‘(jako) udarati’ (diljem istočne jadranske obale): u Brusju na Hvaru *būbnut* (ČL 83), u Senju *būbnut* i *būbnit* (SR II), u Rukavcu *būbāt* (RČGR 40). U osnovi je ovih glagola prslav. **bъbъnъ* (SES 38, s. v.

⁶⁰ = u Valturi *đŕveni bāt* (ILA 1253).

⁶¹ Skok drži da je riječ o posuđenici iz balkanskog latinizeta »zbog toga što se u hrv.-srp. govori više na istoku nego na zapadu (...)« (SKOK, loc. cit.).

⁶² < istr. u Rovinju, Balama i Šišanu ‘majo’ (ILA 1253).

bôben), od ie. onomatopejskog korijena *bōb* (SKOK I/223, s. v. **bûbanj**). Glagol su posudili i Istrorumunji: u Šušnjevići **bubni**, *-ešk gl.*, u ostalim mjestima **bubni**, *-es gl.* – Sârbu i Frătilă imaju *bubni* (DÎr 191, s. v. **bât**).

Ni za ir. čakavizme tipa *nabijáč*, *pobijáč*, *pobojac* ne nalazimo čakavskih ekvivalenata, izvedenica od gl. *nabijat(i)*, *pobijat(i)* i sl. kojima je u osnovi pr-slav. **biti* ‘udarati, tući’ (SES 34).

5. Zaključak

U terminologiji bačvarstva prevladavaju posuđenice iz čakavskih govora, od kojih je dobar dio (istro)mletačkog podrijetla. Domaćih je izraza malo, no za neke (npr. *čep*) ne možemo sa sigurnošću tvrditi da su domaći jer u potpunosti odgovaraju čak. oblicima (držimo da su njima samo poduprti). U Žejanama ima nešto i mogućih posuđenica iz slovenskih govora koje opet ne možemo sa sigurnošću definirati takvima (npr. *pinter*). I na koncu, jedan smo oblik (*kalkun*) odredili kao čakavizam predmletačkog podrijetla.

Bibliografija s kraticama

- ARJ = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXIII, JAZU (danas HAZU) Zagreb, 1880–1976.
- BB = GORAN FILIPI, *Betinska brodogradnja. Etimologijski rječnik pučkog nazivlja*, Šibenik, 1997.
- BBT = NIKOLA VELČIĆ, *Besedar Bejske Tramuntane*, Mali Lošinj – Beli – Rijeka, 2003.
- BOE = GIUSEPPE BOERIO, *Dizionario del dialetto veneziano*, Martello Editore, Milano, 1971. (preisak mletačkoga izdanja iz 1856.)
- CB = ĐURĐICA IVANČIĆ-DUSPER, *Crikveniški besedar*, Crikvenica, 2003.
- CGP = NIKOLA KUSTIĆ, *Čakavski govor grada Paga s rječnikom*, Zagreb, 2002.
- ČDO = JANNEKE KALSBECK, *The Čakavian Dialect of Orbančići near Žminj in Istria*, Editions Rodopi B. V., Amsterdam-Atlanta, 1998.
- ČL = MATE HRASTE & PETAR ŠIMUNOVIĆ, *Čakavisches-deutsches Lexicon*, knj. I, Böhlau Verlag, Köln-Wien, 1979.
- DAr = MATILDA CARAGIU MARIOTĂNEU, *Dicționar aromân*, I (A–D), Editura Enciclopedică, Bukurešt, 1997.
- DAR = GH. BULGĂR & GH. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, Editura Saeculum, Bukurešt, 2000.
- DDAr = TACHE PAPAHAĞI, *Dicționarul dialectului aromân*, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, Bukurešt, 1963.

- DEI = CARLO BATTISTI & GIOVANNI ALESSIO, *Dizionario etimologico italiano*, Firenca, 1975.
- DELI-cd = MANLIO CORTELAZZO & PAOLO ZOLLI, *Dizionario Etimologico della Lingua Italiana*, Bologna, 1999. (izdanje na CD-u)
- DER = ALEJANDRO CIORANESCU, *Diccionario etimologico rumano*, Tenerife, Madrid, 1966.
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, Univers Enciclopedic, Bukurešt, 1998.
- DFVC = PIER CARLO BEGOTTI & ANDREA COMINA & PIERA RIZZOLATTI (uredili), *Dizionario italiano-friulano di vita contadina*, Pordenone, 2005.
- DIr = RICHARD SÂRBU & VASILE FRAȚILĂ, *Dialectul istroromân*, Editura Amarcord, Temišvar, 1998.
- DMr = THEODOR CAPIDAN, *Meglenoromâni III, Dicționar meglenoromân*, Bukurešt, bng.
- DRI = JOSIF POPOVICI- *Dialectele romîne*, IX: Dialectele romîne din Istria, partea a 2^A (texte și glosar), Halle A. D. S., Editura autorului, 1909.
- ESSJ = FRANCE BEZLAJ, *Etimološki slovar slovenskega jezika* (I–IV), Ljubljana, 1977., 1982., 1995., 2005.
- GDDT = MARIO DORIA, *Grande dizionario del dialetto triestino*, Trst 1984.
- HER = ALEMKO GLUHAK, *Hrvatski etimološki rječnik*, Zagreb, 1993.
- ID = JOSIP RIBARIĆ, *O istarskim dijalektima*, Pazin, 2002.
- IE = *Istarska enciklopedija*, Zagreb, 2005.
- IGV = MANLIO CORTELAZZO, *Influsso greco a Venezia*, Bologna, 1970.
- ILA = GORAN FILIPI & BARBARA BURŠIĆ GIUDICI, *Istriotski lingvistički atlas*, Znanstvena udruga Mediteran, Pula, 1998.
- IrE I. = GORAN FILIPI, *Istrorumunjske etimologije I.: "slezena"*, FOC, 11, Zagreb, 2003.
- IrG = ARTHUR BYHAN, *Istrorumänisches Glossar*, u Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache, IV, Leipyig, 1899., str. 174–396.
- IrHR = AUGUST KOVAČEC, *Istrorumunjsko-hrvatski rječnik s gramatikom i tekstovima*, Znanstvena udruga Mediteran, Pula, 1998.
- IrLA = GORAN FILIPI, *Istrorumunjski lingvistički atlas / Atlasul Lingvistic Istro-român / Atlante Linguistico Istrorumeno*, Pula, 2002.
- JEti = VOJMIR VINJA, *Jadranske etimologije: jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*, I–III, Zagreb, 1998.–2004.
- LEI = MAX PFISTER, *Lessico etimologico italiano*, I–VIII, 1984.–2004.
- LVJ = ANDRO ROKI FORTUNATO, *Libar viškiga jazika*, samonaklada, Toronto, 1977.
- MtP-cd = MAKS PLETERŠNIK, *Slovesnko-nemški slovar (1894–1895)* – transliterirana izdaja, izdanje na CD-u, Ljubljana, 2006.

- PI = ŠIME RUŽIĆ SUDČEV, *Pićan i pićònski idiomi*, C. A. S. H., Pula, 1999.
- RBK = VESNA LIPOVAC RADULOVIĆ, *Romanizmi u Crnoj Gori: jugoistočni dio Boke Kotorske*, Cetinje – Podgorica (tada Titograd), 1981.
- RBrG = JURE DULČIĆ, PERE DULČIĆ, *Rječnik bruškoga govora*, HDZ, knjiga 7, svezak 2, Zagreb, 1985.
- RČGNV = JOSIP M. SOKOLIĆ – KOZARIĆ, GOJKO M. SOKOLIĆ – KOZARIĆ, *Rječnik čakavskog govora Novog Vinodolskog*, Rijeka – Novi Vinodolski, 2003.
- RČGR = FRANJO MOHOROVIČIĆ – MARIČIN, *Rječnik čakavskog govora Rukavca i bliže okolice*, Rijeka – Opatija – Matulji, 2001.
- RDG = MIHAILO BOJANIĆ & RASTISLAVA TRIBUNAC, *Rječnik dubrovačkog govora*, SDZ XLIX, Beograd, 2002.
- REW = W. MEYER-LÜBKE, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, 1972.
- RGI = ŽARKO MARTINOVIĆ, *Rječnik iškoga govora*, Zadar, 2005.
- RGK = TOMISLAV MARIČIĆ KUKLIČANIN, *Rječnik govora mjesta Kukljice*, Matica hrvatska, Zadar, 2000.
- RGP = *Rječnik govora mjesta Poveljane*, Zadar, 2004.
- RGS = ANKICA PIASEVOLI, *Rječnik govora mjesta Sali*, Zadar, 1993.
- RHJ = *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb, 2000.
- RKGP = IVO OŠTARIĆ, *Rječnik kolanjskoga govora ili Ričnik mista Kolana na otoku Pagu*, Zadar, 2005.
- RLG = MARIJAN MILEVOJ, *Gonan po nase (rječnik labinskog govora)*, samonaklada, Pula, 1992.
- RRG = LADISLAV RADULIĆ, *Rječnik rivanjskog govora*, Zadar, 2002.
- RS = BOŽO BANIČEVIĆ, *Rječnik starinskih riječi u Smokvici na Korčuli*, Župni ured Žrnovo, Korčula, 2000.
- RSG = SINIŠA VUKOVIĆ, *Ričnik selaškoga govora (rječnik dijalekta Selca na otoku Braču)*, Laus, Split, 2001.
- RSKJ = Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika, 1–6, Novi Sad, 1967.–1976.
- RSR = BRATOLJUB KLAJČ, *Rječnik stranih riječi*, Zagreb, 1989.
- RTCG = DUŠKO GEIĆ & MIRKO SLADE ŠILOVIĆ, *Rječnik trogirskog čakavskog govora*, Muzej grada Trogira, Trogir, 1994.
- SES = MARKO SNOJ, *Slovenski etimološki slovar*, Ljubljana, 1997.
- Sİr = SEXTIL PUȘCARIU, *Studii istroromâne*, III, Cvltvra Națională, Bukurešt, 1929.
- SKOK = PETAR SKOK, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV, Zagreb, 1971–1974.

- SPuIr = RADU FLORA, *Slovenačke leksičke posuđenice u istrorumunskom*, u *Linguistica* XII, Ljubljana, 1972., str. 67–94.
SR = MILAN MOGUŠ, *Senjski rječnik*, Zagreb – Senj, 2002.
TIr = TRAIAN CANTEMIR, *Texte istroromîne*, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, Bukurešt, 1959.
UKS = MARGITA NIKOLIĆ, *Unije. Kuželj vaf sarcu*, Mali Lošanj, 2000.
VDP = VERA GLAVINIĆ, *Vocabolario del dialetto istroveneto di Pola*, Pula, 2000.
VEI = ANGELICO PRATI, *Vocabolario etimologico italiano*, Torino, 1951.
VG = ENRICO ROSAMANI, *Vocabolario giuliano*, Trst, 1999.
VIr = IOAN MAIORESCU, *Itinerario in Istria e vocabolario istriano-romeno*, Trst, 1996.

Etimologie istrorumene VII: Terminologia del bottaio

Riassunto:

Nel presente lavoro viene elaborata la terminologia istrorumena che riguarda la terminologia del bottaio. I vocaboli sono stati raccolti durante le interviste per l'IrLA con le verifiche successive. Per 40 concetti abbiamo segnato più o meno 250 forme diverse. Accanto alle forme raccolte si riportano anche quelle segnate nei repertori istrorumeni a noi disponibili. Ogni espressione viene paragonata alle forme simili nelle parlate ciacave o venete vicine. Le voci appartenenti al corpus rumeno, si paragonano con le forme degli altri tre dialetti rumeni (dacorumeno, arumeno e meglenorumeno).

Nella terminologia del bottaio prevalgono le forme prestate dagli idiomi ciacavi che sono a loro volta prestate da qualche idioma veneto. Le forme nostrane e quelle d'origine slovena sono pochissime (spesso con l'etimologia prossima da discutere). Solo una forma istrorumena di provenienza ciacava è stata definita come prestito preveneto nel ciacavo (*kalkun*).

Ključne riječi: dijalektologija, etimologija, istrorumunjski, čakavski, bačvarska terminologija, Istra

Key words: dialectology, etymology, Istro-Romanian, Čakavian, cooper's terminology, Istria

